Financial Accounting Research

Financial Accounting Research
E-ISSN: 2322-3405
Vol. 14, Issue 3, No.53, Autumn 2022, P:119-148
Received: 21.08.2022 Accepted: 27.02.2023

Research Article

Factors and Financial Characteristics Affecting Auditor Switches and Market Response to It: A Systematic Review of the Literature by Meta-Analysis Method

Mohammad Ostad Jafari: Ph.D. Student in Department of Accounting, Kashan Branch, Islamic Azad University, Kashan, Iran
mjafari.raha@gmail.com
Omid Faraji*: Department of Management and Accounting, College of Farabi, University of Tehran, Qom, Iran
Omid_faraji@ut.ac.ir
Meysam Arabzadeh: Department of Accounting, Kashan Branch, Islamic Azad University, Kashan, Iran
mjafari.raha@gmail.com
Hossein Jabbari: Department of Accounting, Kashan Branch, Islamic Azad University, Kashan, Iran
mjafari.raha@gmail.com
Hassan Ghanimati: Department of Management, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
ghanimati@sbu.ac.ir

Abstract

Auditor switching has major implications for companies. Understanding the dynamics and determinants of auditor switching is especially important for the stakeholders. The present research investigated the financial determinants of auditor switching and the market response to it using meta-analysis. 122 articles between 1996 and 2021 were selected and reviewed. 67 articles examined the financial determinants of auditor switching and 55 articles examined its consequences as well as market reactions. Egger's linear regression was used for data analysis and funnel plots were used to assess for potential publication bias. The results showed that return on assets and sales growth were negatively associated with auditor switching, while financial leverage, losses, market-to-book ratio, cash flow from operations, ratio of inventory to total assets, and foreign sales were positively associated with auditor switching. Regarding the consequences of auditor switching, the results showed that auditor switching is negatively associated with stock price changes, stock returns, discretionary accruals, and financial restatement, but positively associated with audit firm size and timeliness of audit reports.

Keywords: Auditor Switches, Meta-analysis, Financial characteristics of the company, Consequences of auditor switches, Financial ratios and accounting.

Introduction

In recent years, auditor switching and its determinants have been the subject of considerable research in the auditing and accounting literature. Auditor switching as a multi-dimensional concept is affected by various factors and leads to different and sometimes opposite results.

* Corresponding author
2322-3405 / © The author(s) Publisher: University of Isfahan

This is an open access article under the CC-BY-NC 4.0 License

10.22108/FAR.2023.134505.1906 20.1001.1.23223405.1401.14.4.1.3

Understanding auditor switching is important as it can have major implications for audit firms, clients, clients' stakeholders, and others. Various factors related to the audit firm and auditors can lead to auditor switching, including certain auditor and audit firm characteristics and client characteristics (e.g., financial and accounting ratios), among others.

Studies on the determinants of auditor switching have reported mixed results for various reasons such as differences in sampling, statistical population, and data analysis. The present research investigates financial characteristics and accounting ratios as key factors in auditor switching. That is because these ratios provide a window into the company's performance and have been widely used to explain various phenomena.

A review of the literature reveals that auditor switching has been extensively, but studied some caveats. First, the results of these studies have been mixed. Second, to our knowledge, no study has used meta-analysis to investigate the determinants and implications of voluntary auditor switching. Third, most studies have examined the effect of auditor switching on either external or internal dynamics of the company, not both. Therefore, the present research uses meta-analysis to synthesize the evidence, identify and examine the primary determinants and implications of auditor switching, remove studies that cause bias in the results, and document the remaining factors using robust statistical methods.

Auditing literature suggests that distinct aspects of accounting practices affect auditor switching by the client. First, new statements by the FASB on financial accounting standards creates new disagreements between the auditor and the client. Literature shows that auditor switching increases when a new standard is introduced, and that clients in industries that are more affected by the new standard are more likely to change audit firms if harmed. A number of studies provide more direct evidence that auditor-client disagreements lead to auditor change [18]. Other studies document a positive relationship between auditor conservatism and a company's propensity to switch auditors [50]. Hennes et al. found that liquidity ratios (working capital to total assets; current assets to current liabilities), profitability (operating income before interest and taxes to total assets), and asset turnover (net sales divided by total assets) are lower for companies that have changed auditors. These findings support the notion that weak financial position of companies increases the likelihood of switching auditors [28].

Tessema and Abou-El-Sood investigated audit rotation and information asymmetry at the international level and found that companies that periodically rotate auditors receive higher quality audits, which leads to higher trading volume and lower stock return volatility, thus reducing investors' information asymmetry [57].

Bani Mahd and Akbari found no significant relationship between the variables of Altman's bankruptcy model and auditor switching [3]. Cameran et al. showed that companies with a high proportion of debt in their capital structure should assure creditors and bankers of their financial stability. Any change of auditor may be a concern for creditors and bankers [13]. Hudaib and Cooke investigated the effect of financial distress on auditor switching. They showed that financial distress affects audit opinion, which may in turn influence the company's decision to change its auditor [29]. Wang et al. found a significant relationship between Altman's z-score and auditor change [53]. Pirayesh and Ashtari investigated the relationship between auditor switching and ownership structure, and reported that auditor

switching is positively associated with board independence and institutional ownership. They also found a positive, but non-significant relationship between stock returns and auditor switching in firms with independent boards [8].

Based on this theoretical framework, the present research uses meta-analysis to investigate the relationship between various financial and accounting factors and auditor switching. These factors include financial leverage, return on assets, losses, sales growth, market-to-book ratio, cash flow from operations, inventory to total assets ratio, and foreign sales. 122 articles published between 1996 and 2021 are selected and reviewed, with 67 articles examining the financial determinants of auditor switching and 55 articles examining its consequences as well as market reactions. Egger's linear regression was used for data analysis and funnel plots are used to assess for potential publication bias.

The results show that return on assets and sales growth were negatively associated with auditor switching, while financial leverage, losses, market-to-book ratio, cash flow from operations, ratio of inventory to total assets, and foreign sales are positively associated with auditor switching. Regarding the implications of auditor switching, the results indicate that auditor switching is negatively associated with stock price changes, stock returns, discretionary accruals, and financial restatement, but positively associated with audit firm size and timeliness of audit reports.

پژوهش‌های حسابداری مالی
سال چهاردهم، شماره سوم، پیاپی (۵۳)، پاییز ۱۴۰۱، ص: ۱۴۸-۱۱۹
تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۰۵/۳۰ تاریخ پذیرش:۱۴۰۱/۱۲/۰۸

مقاله پژوهشی

عوامل و ویژگی‌های مالی مؤثر بر تغییر حسابرس و واکنش بازار به آن: مرور نظام‌مند ادبیات با روش فراتحلیل

محمد استاد جعفری: دانشجوی مقطع دکتری، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد کاشان، دانشگاه آزاد اسلامی، کاشان، ایران
mjafari.raha@gmail.com
امید فرجی*: استادیار گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران
Omid_faraji@ut.ac.ir
میثم عرب‌زاده: استادیار گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد کاشان، دانشگاه آزاد اسلامی، کاشان، ایران
mjafari.raha@gmail.com
حسین جباری: استادیار گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد کاشان، دانشگاه آزاد اسلامی، کاشان، ایران
mjafari.raha@gmail.com
حسن غنیمتی: استادیار گروه مدیریت، دانشکده مدیریت، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
ghanimati@sbu.ac.ir

چکیده

تغییر حسابرس، یکی از موضوعاتی است که آثار با اهمیتی را برای شرکت به دنبال دارد. در این راستا عوامل مالی و همچنین، پیامدهای این تغییر برای ذی‌نفعان اهمیت دوچندان دارد. در این پژوهش، با استفاده از روش فراتحلیل و به‌کارگیری رگرسیون اِگر و نمودار فانل تورش متغیرها برای بررسی عوامل تغییر حسابرس و پیامدهای آن استفاده شده است. برای این منظور، از مقالات چاپ‌شده طی سال‌های ۱۹۹۶ الی ۲۰۲۱ در نشریات معتبر بین‌المللی پذیرفته‌شده، ۱۲۲ مقاله انتخاب شدند. ٦٧ مقاله برای بررسی عوامل و متغیرهای مالی و حسابداری مؤثر بر تغییر حسابرس و ۵۵ مقاله برای بررسی پیامدهای تغییر حسابرس و همچنین، متغیرهای مربوط به واکنش‌های بازار استخراج شدند. نتایج این پژوهش نشان دادند متغیرهایی نظیر بازده دارایی‌ها و رشد فروش رابطه معکوس و متغیرهای اهرم مالی، زیان‌ده بودن شرکت، ارزش بازار به ارزش دفتری، جریان نقد عملیاتی، نسبت موجودی به کل دارایی‌ها و فروش خارجی با نسبت مستقیم ازجمله عوامل مالی تأثیرگذار بر تغییر حسابرس هستند. نتایج درخصوص پیامدهای تغییر حسابرس نشان دادند تغییر در قیمت سهام، بازده سهام، اقلام تعهدی اختیاری و تجدید ارائه صورت‌های مالی واکنش منفی و معکوس نسبت به تغییر حسابرس دارند و متغیرهای اندازه مؤسسه حسابرسی و بازه زمانی ارائه گزارش، واکنش‌های مثبت بازار به تغییر حسابرس در پژوهش‌های بررسی‌شده دارند که در این پژوهش تأیید شده‌اند.

واژه‌های کلیدی: تغییر حسابرس، فراتحلیل، پیامدهای تغییر حسابرس، نسبت‌های مالی و حسابداری

۱. نویسندهٔ مسئول

2322-3405 / © The author(s) Publisher: University of Isfahan
This is an open access article under the CC-BY-NC 4.0 License

10.22108/FAR.2023.134505.1906 20.1001.1.23223405.1401.14.4.1.3

مقدمه

تغییر حسابرس یکی از پایدارترین موضوعات در حسابرسی است که بخش عمده‌ای از پژوهش‌های حسابرسی و حسابداری در سال‌های اخیر را به خود اختصاص داده و عوامل متعددی برای آن ذکر شده است (Bilal & Bushra, 2018). تغییر حسابرس یک پدیده چندبعدی و چندسطحی است؛ هم تابع علل گوناگون است و هم دارای تأثیرات و نتایج متفاوت و متضادی است. درک و بررسی تصمیمات تغییر حسابرس برای پژوهش‌های آینده مهم است؛ زیرا تغییر حسابرس می‌تواند عواقب گسترده‌ای برای مؤسسات حسابرسی، مشتریان، ذی‌نفعان مشتریان و دیگران داشته باشد؛ برای نمونه، یکی از پیامدهای تغییر حسابرس می‌تواند به واکنش‌های منفی قیمت سهام اشاره کرد که به‌طور مستقیم هم بر مشتری و هم بر سهام‌داران آن تأثیر می‌گذارد. حسابرسان مستقل به دلیل ارائهٔ خدمات حسابرسی، نقش مهمی در جهت حفظ منافع عمومی در بازارهای سرمایه ایفا می‌کنند. ایفای این نقش، به‌عنوان حافظ منافع جامعه، مستلزم این است که حسابرس در مقابل صاحب‌کار خود، مستقل باقی بماند. درحقیقت، کیفیت و اعتبار گزارش حسابرسی، به میزان استقلال حسابرس از صاحب‌کار خود بستگی دارد؛ اما در عمل، نفوذ مدیریت شرکت مورد رسیدگی، بر مسائل مربوط به انتخاب و ارائهٔ اطلاعات به حسابرس، به همراه انگیزه‌های بالای مدیریت برای دستیابی به اهداف تعیین‌شده یا عبور از آنها موانع مهمی بر سر راه مستقل باقی‌ماندن حسابرسان محسوب می‌شوند (Bilal & Bushra, 2018; Ndaba & et al, 2021).

تغییر حسابرس نوعی دریافت نظریات از سوی شرکت است که درنتیجهٔ اختلاف و عدم هماهنگی بین شرکت و حسابرسان آن رخ می‌دهد و با فرصت‌طلبی مدیران ایجاد می‌شود؛ درنتیجه تغییر مداوم حسابرسان مشکلاتی در بازار رخ می‌دهد (Bilal & Bushra, 2018; Francis & Wang, 2008). تغییر حسابرس پدیده جدیدی نیست؛ ولی با وجود این، هنوز هم به‌طور غیرمنتظره و مکرر و بدون هیچ توضیحی تغییر حسابرس اتفاق می‌افتد (Mande & Son, 2013). لو و همکاران اثبات کردند شرکت‌ها تغییر حسابرس را به دلایل متعددی انجام می‌دهند. از دلایل رایج سطح دستمزدهای حسابرس، عدم رضایت از کیفیت حسابرسی، تغییرات مدیران ارشد و رشد شرکت است (Lu, 2006). وانگ و همکاران نشان دادند فرایند تغییر حسابرس موجب افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران به گزارش‌های تهیه‌شده از سوی حسابرسان می‌شود و درنتیجه، انگیزه حسابرسان برای کشف و گزارش تحریفات بااهمیت به دلیل اعتماد سرمایه‌گذاران افزایش می‌یابد (Wang & et al, 2008).

موضوعات پیچیده‌ای از روابط بین شرکت و حسابرسان منجر به تغییر حسابرس می‌شود (مسیح‌آبادی و آتشی گلستانی، ۱۳۹۵؛ Stefaniak & et al, 2009). این موضوعات عمدتاً شامل برخی ویژگی‌های حسابرس و مؤسسه حسابرسی، ویژگی‌های شرکت نظیر نسبت‌های مالی و حسابداری و سایر عوامل مرتبط است (Bilal & Bushra, 2018). اسحاق‌نیا و صالحی در پژوهش‌های جداگانه عوامل و پیامدهای تعیین‌کننده تغییر حسابرس را توسعه دادند و نشان دادند عوامل اثرگذار بر تغییر حسابرس و پیامدهای آن در بیشتر موارد متضادند (Bilal & Bushra, 2018;

(Eshagniya & Salehi, 2017. مطالعات انجام‌شده برای شناسایی و ارزیابی عوامل تعیین‌کننده تغییر حسابرس به دلایل متعدد نظیر تفاوت در روش نمونه‌گیری، انتخاب جامعه آماری و روش‌های تجزیه‌وتحلیل داده‌ها به نتایج ضدونقیض دست یافته‌اند. با توجه به اینکه یکی از عوامل اصلی و مهم در تغییر حسابرسان ویژگی‌های مالی و نسبت‌های حسابداری است، در این پژوهش با استفاده از مطالعات صورت‌گرفته و مرتبط با موضوع پژوهش عواملی بررسی شده‌اند که مربوط به این نسبت‌ها هستند. علت انتخاب نسبت‌های مالی و حسابداری این است که این نسبت‌ها خلاصه‌ای از عملکرد شرکت و نکات پیدا و پنهان آن را در بر می‌گیرند که در پژوهش‌های متعدد واکاوی شده‌اند (علیخانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ Bilal & Bushra, 2018؛ Ndaba & et al, 2021؛ Eshagniya & Salehi, 2017).

بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد تاکنون پژوهش‌های زیادی در زمینه تغییر حسابرس صورت‌گرفته است، ولی نخست، نتایج بیشتر پژوهش‌های قبلی متناقض یکدیگر و دارای ابهام است و در هیچ یک از این پژوهش‌ها عوامل و پیامدهای تغییر داوطلبانه حسابرس به روش فراتحلیل بررسی نشده است. دوم، همه پژوهش‌ها اثر تغییر حسابرس را بر یکی از عوامل بیرونی و داخلی شرکت بررسی کرده‌اند و هیچ‌کدام پژوهش جامعی نداشتند. پژوهش حاضر بر آن است که با توجه به پژوهش‌های زیادی که تاکنون در زمینه تغییر حسابرس دارای ابهام و نتایج متناقض و متفاوتی هستند، با استفاده از روش فراتحلیل، عوامل اولیه را تحلیل کند و پژوهش‌هایی که موجب سوگیری در نتایج پژوهش می‌شوند را از پژوهش، حذف و عوامل به‌دست‌آمده را با استفاده از روش‌های آماری معتبر اثبات کند. این پژوهش به این سؤال پاسخ دهد که عوامل مالی و پیامدهای تغییر داوطلبانه حسابرس در پژوهش‌های پیشین با رویکرد فراتحلیل چه مواردی هستند.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ادبیات حسابرسی سه جنبه متمایز از شیوه‌های حسابداری را پیشنهاد می‌کند که بر تغییر حسابرس توسط مشتری تأثیر می‌گذارد. اول، صدور بیانیه‌های جدید دربارۀ استانداردهای حسابداری مالی توسط FASB باعث اختلاف‌نظر جدید بین حسابرس و مشتری می‌شود. این ادبیات نشان می‌دهد تغییر حسابرس در سالی که یک استاندارد جدید ارائه می شود، افزایش می‌یابد و مشتریان در صنایعی که بیشتر از آن استاندارد جدید تحت‌تأثیر قرار می‌گیرند، در صورت آسیب، احتمال بیشتری دارد که مؤسسه حسابرسی را تغییر دهند. گروهی از مطالعات شواهد مستقیم‌تری ارائه می‌دهند که اختلافات حسابرس و مشتری باعث تغییر حسابرس می‌شود (Dhaliwal & et al, 1993). مطالعات دیگر، ارتباط بین محافظه‌کاری حسابرس دربارۀ تفسیر رویه‌های حسابداری و تغییر حسابرس توسط مشتری را مستند می‌کنند. شو و همکاران دریافتند محافظه‌کاری حسابرس به‌طور مستقیم با احتمال تعویض حسابرسان توسط مشتریان مرتبط است (Shu, 2000). هنس و همکاران سودمندی متغیرهایی نظیر نسبت‌های نقدینگی، گردش دارایی و سودآوری را در پیش‌بینی تغییر حسابرس بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که نسبت‌های

نقدینگی (نسبت سرمایه در گردش به کل دارایی‌ها و نسبت بدهی‌های به دارایی‌های جاری)، سودآوری (نسبت سود قبل از بهره و مالیات به کل دارایی‌ها) و گردش دارایی‌ها (نسبت فروش به کل دارایی‌ها) برای شرکت‌هایی که تغییر حسابرس داده‌اند، پایین‌تر است که این یافته‌ها مطابق با شرایط مالی ضعیف شرکت‌هایی است که تغییر حسابرس داده‌اند، نسبت به شرکت‌هایی که تغییر حسابرس نداده‌اند (Hennes & et al, 2013).

تسیما و ابوساد با بررسی چرخش حسابرسی و عدم تقارن اطلاعاتی در سطح بین‌الملل نشان دادند شرکت‌هایی که به‌صورت دوره‌ای حسابرس خود را تغییر می‌دهند، حسابرسی‌های باکیفیت بالاتری دریافت می‌کنند که منجر به افزایش حجم معاملات در تالار بورس، نوسان بازده سهام کمتر و درنتیجه، عدم تقارن اطلاعاتی سرمایه‌گذاران کمتر می‌شود (Tessema & Abou-El-Sood, 2022).

بنی‌مهد و اکبری در پژوهش خود با موضوع «بررسی رابطه بین متغیرهای ورشکستگی آلتمن و تغییر حسابرس» به این نتیجه رسیدند که هیچ‌کدام از متغیرهای شاخص ورشکستگی آلتمن با تغییر حسابرس رابطه معنی‌داری ندارند (بنی‌مهد و همکاران، ۱۳۹۲). کمران و همکاران نشان دادند سهام‌داران با نسبت بالایی از بدهی در ساختار سرمایه خود باید اعتباردهندگان و بانکداران را از ثبات مالی خود اطمینان دهند. هرگونه تغییر در حسابرس یک شرکت ممکن است مربوط به طلبکاران و بانکداران باشد (Cameran & et al, 2005). هدیب و کوک تأثیر نسبت‌های درماندگی مالی، روی تغییر حسابرس بررسی کردند. نتایج آنها نشان می‌دهند متغیرهای درماندگی مالی اظهارنظر حسابرس درباره صورت‌های مالی را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و اظهارنظر حسابرس هم به‌نوبه‌خود علاوه بر این متغیرها ممکن است تصمیم شرکت درباره تغییر حسابرس را تحت‌تأثیر قرار دهد (Hudaib & Cooke, 2005). وانگ و همکاران نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که میان متغیرهای شاخص ورشکستگی z آلتمن و تغییر حسابرس رابطه معنی‌داری وجود دارد (Wang & et al, 2008). پیرایش و اشتری نیز با بررسی رابطه بین تغییر حسابرسان و ساختار مالکیت به این نتیجه رسیدند که بین استقلال مدیران و مالکیت نهادی با تغییر حسابرسان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، رابطه مثبت و معنادار بین بازده سهام و تغییر حسابرسان را نشان داد (پیرایش و اشتری، ۱۳۹۶).

با توجه به پیشینه و مبانی نظری مطرح‌شده در فوق فرضیه‌های مربوط به عوامل مالی و حسابداری مؤثر بر تغییر حسابرس از دیدگاه فراتحلیل مقالات مربوطه به شرح ذیل‌اند.

فرضیه اول: بین اهرم مالی و تغییر حسابرس رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین بازده دارایی‌ها و تغییر حسابرس رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین زیان‌ده بودن شرکت و تغییر حسابرس رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین رشد فروش و تغییر حسابرس رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه پنجم: بین ارزش بازار به ارزش دفتری و تغییر حسابرس رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه ششم: بین جریان نقد عملیاتی و تغییر

حسابرس رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه هفتم: بین نسبت موجودی به کل دارایی‌ها و تغییر حسابرس رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه هشتم: بین فروش خارجی و تغییر حسابرس رابطه معناداری وجود دارد.

بسیاری از ادبیات پژوهش از این عقیده پشتیبانی می‌کنند که مؤسسات حسابرسی بزرگ با کیفیت حسابرسی بالاتر، کیفیت سود بالاتر و مدیریت سود پایین‌تر دارند. به نظر می‌رسد شهرت و اعتبار حسابرس عاملی مهمی برای برتری مؤسسات حسابرسی است (Liu & Lin, 2019; Ettredge & et al, 2007; Kallunki & et al, 2007). مطالعاتی که واکنش بازار به تغییرهای حسابرس را بررسی می‌کند، نشان می‌دهد پژوهشگران معتقدند تغییر حسابرس اطلاعات مهمی را به سرمایه‌گذاران دربارهٔ تغییر شرایط اقتصادی شرکت منتقل می‌کنند. پژوهش‌های گذشته معتقدند واکنش بازار به تغییرهای حسابرس باید منفی باشد؛ زیرا تغییرها نشان می‌دهند شرکت‌ها تلاش می‌کنند تا بر اظهارنظر حسابرسان تأثیر بگذارند؛ بااین‌حال، شواهد تجربی به‌طورکلی متناقض‌اند. بسیاری از مطالعات نیکولس و اسمیث هیچ واکنشی در بازار دربارهٔ افشای تغییرهای حسابرس مشاهده نکردند (Shu, 2000; Nichols, & Smith, 1983). این در حالی است که مطالعات دیگر (Dhaliwal & et al, 1993) نشان‌دهندهٔ واکنش منفی بازار به تغییر حسابرس با افشای نامطلوب است (مانند اختلاف‌نظر حسابرس – شرکت و وضعیت مالی نامطلوب). استیفانیک و همکاران در یک پژوهش مروری با بررسی مطالعات پیشین درخصوص تغییر حسابرس، پیامدهای تغییر حسابرسی را مواردی مانند واکنش بازار به تغییر حسابرسی و افشای تغییر حسابرسی، مسائل گزارشگری مالی، رتبه‌بندی اوراق‌قرضه، حق‌الزحمه حسابرس مستقل جدید و ویژگی‌های حسابرس جدید تأیید کردند (Stefaniak & et al, 2009).

در مطالعات اخیر ازجمله مطالعات دوراند، اسحاق‌نیا و صالحی، تغییرهای اختیاری حسابرس به دو نوع تقسیم می‌شوند: برکناری حسابرس و استعفای حسابرس. آنها استدلال می‌کنند اخراج معمولاً باید پیامد و اطلاعات مثبت را منتقل کند تا زمانی که مدیران به نفع سهام‌داران عمل کنند. درمقابل، استعفا باید پیامد و اطلاعات منفی را منتقل کند؛ زیرا معمولاً حسابرسان استعفا نخواهند داد، مگر اینکه هزینه حسابرسی برای تأمین هزینه حسابرسی کافی نباشد یا ریسک حسابرسی خیلی بالا باشد (Durand, 2018; Eshagniya & Salehi, 2017). مطابق با این پیش‌بینی، پژوهش‌های تجربی نشان می‌دهند برکناری حسابرس به نظر نمی‌رسد باعث واکنش بازار شود (Griffin & Lont, 2010; Whisenant & et al, 2003; Krishnan, 2003)؛ در حالی که استعفای حسابرس منجر به واکنش منفی درخور توجه در بازار می‌شود (Beneish & et al, 2005; Shu, 2000). مطالعات اخیر که واکنش بازار به تغییر بین چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی و سایر مؤسسات حسابرسی را بررسی کردند، به این نتیجه رسیدند که واکنش بازار مثبت و معنادار است (Durand, 2018).

چانگ و همکاران واکنش بازار به تغییر حسابرس از مؤسسات حسابرسی بزرگ به مؤسسات حسابرسی کوچک را بررسی کردند و دریافتند واکنش بازار در طی دوره زمانی ۲۰۰۲ تا

۲۰۰۶ مثبت است. آنها معتقدند سرمایه‌گذاران ممکن است خدمات بهتری را که شرکت‌های حسابداری کوچک‌تر با هزینه حسابرسی کمتر کرده‌اند، دریافت کنند و بعد از تغییر به حسابرس کوچک‌تر، کاهش احتمالی در کیفیت حسابرسی و گزینش اظهارنظر حسابرسی را درک نکنند (Chang & et al, 2010). به‌صورت کلی، ادبیات و مبانی نظری پژوهش نشان داده‌اند واکنش بازار به تغییرهای حسابرسی بستگی به دلایل اساسی تغییرها، تغییر بین رده‌های مختلف مؤسسات حسابرسی و مهم‌تر از همه، درک سرمایه‌گذاران از تغییرات احتمالی در خدمات حسابرسی، کیفیت و هزینه‌های بعد از تغییرها دارد (Knapp & Elikai, 1988; Bilal & Bushra, 2018).

برخی از مطالعات (Klock, 1994) هیچ واکنشی در بازار دربارهٔ افشای تغییرهای حسابرس مشاهده نکردند؛ در حالی که مطالعات دیگر (Dhaliwal & et al, 1993) نشان‌دهندهٔ واکنش منفی بازار به تغییر حسابرس با افشای نامطلوب است (مانند اختلاف‌نظر حسابرس - شرکت و وضعیت مالی نامطلوب). مطالعات اخیر تغییرهای حسابرس را به دو نوع تقسیم می‌کند: برکناری حسابرس و استعفای حسابرس. آنها استدلال می‌کنند اخراج معمولاً باید اطلاعات مثبت را منتقل کند تا زمانی که مدیران به نفع سهام‌داران عمل کنند. درمقابل، استعفا باید اطلاعات منفی را منتقل کند؛ زیرا معمولاً حسابرسان استعفا نخواهند داد، مگر اینکه هزینه حسابرسی برای تأمین هزینه حسابرسی کافی نباشد یا ریسک حسابرسی خیلی بالا باشد. مطابق با این پیش‌بینی، پژوهش‌های تجربی نشان می‌دهند برکناری حسابرس به نظر نمی‌رسد باعث واکنش بازار شود (Whisenant & et al, 2003; Griffin & Lont, 2010)؛ در حالی که استعفای حسابرس منجر به واکنش منفی درخور توجه در بازار می‌شود (Wells & Loudder, 1997; Beneish & et al, 2005).

چانگ و همکاران واکنش بازار به تغییر حسابرس از مؤسسات حسابرسی بزرگ به مؤسسات حسابرسی کوچک را بررسی کردند و دریافتند واکنش بازار در طی دوره زمانی ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۶ مثبت است (Chang & et al, 2010). چوی و همکاران در پژوهشی با عنوان «تأثیر تغییر داوطلبانه و اجباری حسابرس بر نقدشوندگی سهام»، نشان دادند ۱. شرکت‌هایی که تغییر حسابرس دارند، در مقایسه با شرکت‌هایی که تغییر حسابرسی ندارند، نقدشوندگی سهام پایین‌تری دارند. ۲. اثر منفی تغییر حسابرسی بر نقدشوندگی در شرکت‌های با تغییر حسابرسی به حسابرسان باکیفیت پایین، بیشتر است (Choi & et al, 2014). فرگوسن و همکاران به بررسی واکنش بازار به تغییر حسابرس پرداختند و هیچ شواهدی درخصوص واکنش بازار به اعلان تغییر حسابرس نیافتند که مطابق عدم محتوای اطلاعاتی یا استدلال ارتباط اطلاعاتی بالقوه است. لئو و لین در پژوهش خود با عنوان «عوامل و پیامدهای تغییر داوطلبانه به حسابرسان چینی در هنگ کنگ» نشان دادند سرمایه‌گذاران به تغییرهای حسابرس از چهار مؤسسه غیر بزرگ حسابرسی هنگ کنگ به چهار مؤسسه غیر بزرگ چینی واکنش منفی نشان می‌دهند؛ ولی به تغییرهای حسابرس از چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی هنگ کنگ به چهار مؤسسه بزرگ چینی واکنشی نشان نمی‌دهند (Liu & Lin, 2019; Ferguson & et al,

(2018. عزیزخانی و همکاران نیز تأثیر سیاست تغییر حسابرس بر حق‌الزحمه حسابرسی را بررسی کردند و نشان دادند سیاست تغییر حسابرس سبب افزایش در حق‌الزحمه حسابرسی نخستین نشده است. نتایج همچنین نشان‌دهنده افزایش حق‌الزحمه حسابرسی در شرکت‌هایی است که به‌طور داوطلبانه حسابرس خود را تغییر داده‌اند. نتایج این پژوهش این ادعا را که سیاست تغییر حسابرس موجب افزایش در حق‌الزحمه حسابرسی می‌شود، تأیید نکرد (عزیزخانی و همکاران، ۱۳۹۵).

لو مدلی را توسعه داد که نشان می‌دهد تغییر حسابرس، سیگنال منفی را به شرکت‌کنندگان در بازار سرمایه ارسال می‌کند که می‌تواند منجر به کاهش قیمت سهام برای مشتری شود (Lu, 2006).

مدل تئو نشان داد واکنش بازار به تغییر حسابرس باید به عوامل متعددی مانند نظر حسابرسی قبل از تعویض بستگی داشته باشد؛ برای‌مثال، واکنش قیمت سهام به تغییر پس از اظهارنظر تعدیل‌نشده باید منفی‌تر از واکنش بازار به تغییر پس از اظهارنظر تعدیل‌شده باشد، زیرا مشتریان تمایل دارند حسابرسان را به دنبال نظرات مثبت حفظ کنند (Teoh, 1992).

شیو و همکاران دریافتند به‌طورکلی، بازار به تغییر حسابرس واکنش منفی نشان می‌دهد. درمقابل، آنها شواهدی مبنی بر بازده غیرعادی مثبت سهام در دوره پس از تغییر حسابرس پیدا کردند (Choi & et al, 2008). کیم و پارک تأثیرات تغییرات حسابرس را بر پیشنهادها قیمت سهام عادی بررسی کردند. آنها دریافتند مشتریانی که قبل از (در عرض دو سال) حسابرس را تغییر می‌دهند، پیشنهادهای خود را به میزان بیشتری نسبت به مشتریانی که حسابرس را تغییر نداده‌اند، کمتر از قیمت پیشنهاد می‌کنند. آنها حدس زدند پذیره‌نویسان ممکن است مناسب‌بودن حسابداری ناشر را زیرسؤال ببرند که منجر به کاهش قیمت می شود (Kim & Park, 2006).

هوگان و هکنبرک یافته‌های اسمیت و نیکولز را با پیشنهاد اینکه افشای تغییر حسابرس شرکت‌ها بر نحوه واکنش بازار به سود غیرمنتظره تأثیر می‌گذارد، گسترش دادند (Hackenbrack & Hogan, 2005; Nichols & Smith, 1983). به‌طور خاص، آنها دریافتند شرکت‌هایی که اختلاف‌نظر با حسابرس را دلیلی برای تغییر حسابرسان ذکر می‌کنند، در مقایسه با شرکت‌هایی که نگرانی‌های مربوط به خدمات را دلیل تغییر حسابرسان عنوان می‌کنند، واکنش‌های قیمتی کمتری به سودهای غیرمنتظره نشان می‌دهند (Nichols & Smith, 1983). وینسنت واکنش بازار به افشای قابل تأیید یا غیرقابل تأیید تغییر حسابرس را بررسی کردند. آنها دریافتند مشتریانی که یک شرکت حسابرسی بزرگ را اخراج می‌کنند یا یک حسابرس جانشین کوچک انتخاب می‌کنند، بازار واکنش منفی نسبت به قیمت سهام آنها می‌دهد (Whisenant, 2006).

همه پژوهش‌هاییی که به بررسی ادراکات سرمایه‌گذاران از افشای تغییر حسابرس می‌پردازند، از تغییرات قیمت سهام برای تعیین محتوای اطلاعاتی استفاده نمی‌کنند. هالیوال پیشنهاد می‌کند صرف‌نظر از اینکه سرمایه‌گذاران اخبار مربوط به خاتمه حسابرس را خبر خوب یا بد تفسیر می‌کنند، ارزش افشا به اجماع سرمایه‌گذاران است (Dhaliwal & et al, 1993). نویسندگان اجماع

سرمایه‌گذار را به‌عنوان میزان توافق بین سرمایه‌گذاران درنتیجهٔ اعلام، تعریف کردند. آنها دریافتند شرکت‌هایی که حسابرسان خود را خاتمه می‌دهند، حجم معاملات کمتر و اختلاف قیمت پیشنهادی، فروش کمتری را تجربه می‌کنند (Dhaliwal & et al, 1993). کریشنان، اسدی و اشکانی نیز در پژوهش‌های جداگانه نشان دادند بازار واکنشی به اعلان تغییر حسابرس نشان نداده یا به‌عبارتی تغییر حسابرس فاقد محتوای اطلاعاتی بوده است (اسدی و اشکانی، ۱۳۹۶؛ Krishnan, 2003).

فرضیه نهم: بین تغییر حسابرس و قیمت سهام رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دهم: بین تغییر حسابرس و بازده سهام رابطه معناداری وجود دارد.

ادبیات مربوط به تأثیرات چرخش مؤسسه حسابرسی بر کیفیت حسابرسی هنوز نتایج متناقضی ایجاد می‌کند. طرفداران استدلال می‌کنند ایده چرخش اجباری مؤسسات حسابرسی، استقلال و شک و تردید بهتری را درنتیجهٔ کاهش تهدید آشنایی بین مؤسسات حسابرسی و مشتریان مربوطه ایجاد می‌کند. این امر ضروری تلقی می‌شود؛ زیرا عدم استقلال حسابرس و شک و تردید به‌عنوان دلیل اصلی بیشتر شکست‌های حسابرسی در نظر گرفته شده است. کری و سیمنت نشان دادند دوره تصدی خدمات حسابرسان به‌طور چشمگیری کیفیت حسابرسی را کاهش می‌دهد (Carey & Simnett, 2006). به‌طور خاص، کیم و همکاران ادعا می‌کنند چرخش مؤسسه حسابرسی، کیفیت حسابرسی را در مشتریان حسابرسی‌شده توسط ٤ غیر بزرگ افزایش می‌دهد (Kim & et al, 2019).

علاوه بر این، رحمت و علی استدلال می‌کنند رابطه ایجادشده توسط انتصاب مجدد حسابرس ممکن است مشارکت مشتری در معاملات اشخاص مرتبط را تشدید کند. در کشورهایی که کیفیت حسابداری ضعیفی دارند، پیشنهاد می‌شود دوره طولانی تصدی حسابرس کیفیت حسابرسی را بدتر می‌کند (Rahmat & Ali, 2016; Rickett & et al, 2016). لی و همکاران نیز نشان می‌دهند استقلال حسابرس به‌طور مطلوب تحت‌تأثیر چرخش حسابرس قرار می‌گیرد (Li & et al, 2016).

هدف اصلی چرخش مؤسسه حسابرسی، بهبود کیفیت حسابرسی با اطمینان از اینکه خدمات حسابرسی عینی باقی می‌مانند، ازطریق افزایش استقلال حسابرس است. استدلال پشت این ایده که چرخش حسابرس کیفیت حسابرسی را بهبود می‌بخشد، بر این فرض استوار است که با چرخش حسابرسان، آشنایی بیش از حد بین حسابرس و مشتریانش کاهش می‌یابد و تردید حرفه‌ای حسابرس را تقویت می‌کند. کریشنان محتوای اطلاعاتی و واکنش بازار به گزارش تغییر حسابرسان را بررسی کرد. در میان یافته های دیگر، او گزارش می‌دهد گزارش تغییر حسابرس به‌طورکلی با مطالب افشاشده توسط مشتری سازگار است (Krishnan, 2003)؛ بااین‌حال، اختلاف‌نظرهای حسابداری و رویدادهای قابل گسترش، اغلب افشاهای متناقض را به همراه دارند. علاوه بر این، کریشنان گزارش داد بازار به محتوا و زمان گزارش‌ها واکنش نشان می‌دهد. به‌طور خاص، بازار به گزارش‌های غیر همسو، دیرهنگام و پرونده‌های ناسازگار پاسخ منفی می‌دهد (Krishnan, 2003).

بررسی‌های فوق دو نتیجه به دست می‌دهد. نخست، مشتریان عموماً اثرات نامطلوب بازار سرمایه را پس از تغییر حسابرس تجربه می‌کنند، اگرچه برخی شواهد نشان می‌دهند بازار به تغییرات حسابرسی واکنش نشان نمی‌دهد (Klock, 1994). با توجه به اینکه مطالعات دیگری بررسی شد که نشان می‌دهد مشتریان در تلاش برای به دست آوردن مزایای کوتاه‌مدت مانند کاهش حق‌الزحمه حسابرسی هستند.

وینست دریافت واکنش بازار به تغییر حسابرس از چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی یا آرتور اندرسون به گرنت تورنتون در طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶ مثبت است (Whisenant, 2006). دابا و همکاران در تازه‌ترین پژوهش خود با بررسی پیامدهای تغییر اجباری مؤسسه حسابرسی نشان دادند هیچ تضمینی وجود ندارد که تغییر اجباری مؤسسه حسابرسی، استقلال حسابرسان را تقویت کند یا به رویکرد حسابرسی دقیق‌تری کمک کند. آنها همچنین بیان کردند انتظار می‌رود تلاش شرکت‌های حسابرسی برای درک مشتریان جدید، همراه با هزینه‌های مناقصه، سودآوری مشارکت حسابرسی را با پیامدهای نامطلوب بر کیفیت حسابرسی (اقلام تعهدی بالاتر) کاهش دهد (Ndaba & et al, 2021).

کنچل و همکاران حسابرسان را براساس کیفیت حسابرسی پیش‌بینی‌شده به چند سطح بررسی کردند: چهار مؤسسه بزرگ حسابرسی متخصص، سایر مؤسسات حسابرسی متخصص و سایر مؤسسات حسابرسی، به این نتیجه رسیدند که هرگونه تغییر حسابرس به مؤسسات حسابرسی باکیفیت حسابرسی بالاتر (اقلام تعهدی کمتر)، یک واکنش مثبت در بازار ایجاد می‌کند و هرگونه تغییر حسابرس به مؤسسات حسابرسی باکیفیت پایین‌تر باعث واکنش منفی بازار می‌شود (Knechel & et al, 2007).

شیو و همکاران گزینش اظهارنظر حسابرسی را از دیدگاه‌های مختلف بررسی کردند. آنها دریافتند زمانی که صاحب‌کار اقلام تعهدی غیرعادی افزاینده سود یا کاهنده سود دارند، به‌احتمال بیشتری تغییر حسابرس را انجام می‌دهند. آنها نتیجه‌گیری کردند صاحب‌کارانی که تمایل دارند بر مانده‌حساب‌های صورت‌های مالی محدودیت‌هایی را اعمال کنند، تمایل به تغییر حسابرس دارند (Choi & et al, 2008).

فرضیه یازدهم: بین تغییر حسابرس و اقلام تعهدی اختیاری رابطه معناداری وجود دارد.

کنچل و همکاران دریافتند اندازه مؤسسه حسابرسی تنها مشخصه‌ای نیست که بازار هنگام تجزیه‌وتحلیل تغییر از یک حسابرس به حسابرس دیگر در نظر می‌گیرد. به‌طور خاص، آنها واکنش‌های بازار به تخصص حسابرس جانشین را بررسی کردند. آنها دریافتند شرکت‌هایی که به یک حسابرس جانشین تغییر می‌کنند که متخصص صنعت در نظر گرفته می‌شود، بازده غیرعادی انباشته مثبتی را تجربه می‌کنند (بازده‌های مثبت در حوالی تاریخ تغییر حسابرس) و شرکت‌هایی که به حسابرس غیرمتخصص تغییر می‌کنند، بازده منفی انباشته‌ای را تجربه می‌کنند (Knechel & et al, 2007)؛ در حالی که یافته‌های آنها برخلاف نیکولز و اسمیت دربارهٔ اهمیت اندازه مؤسسه حسابرسی جانشین است، آنها پیشنهاد کردند نه‌تنها اندازه شرکت حسابرسی مهم است، سرمایه‌گذاران به تخصص حسابرس در صنعت در هنگام ارزیابی

تغییر حسابرس نیز حساس‌اند (Nichols & Smith, 1983). مطالعات دیگر دریافتند مشتریان شرکت‌های حسابرسی را به دلیل اختلافات بر سر رویه‌های حسابداری، عملکرد سود ضعیف‌تر، سطوح بدهی بالاتر و عملکرد ضعیف‌تر زودتر تغییر می‌دهند تا آنهایی که اختلافی با مؤسسه حسابرسی برای به‌کارگیری رویه‌های موجود ندارند. علاوه بر این، آنها دریافتند مشتریانی که درگیر اختلافات با حسابرس هستند، کمتر به مؤسسات حسابرسی بزرگ‌تر روی می‌آورند. این مشتریان تمایل دارند مؤسسات حسابرسی جدیدی را که یا کوچک‌تر یا هم‌اندازه حسابرس فعلی آنها هستند، حفظ کنند (Knechel & et al, 2007).

فرضیه دوازدهم: بین تغییر حسابرس و اندازه مؤسسه حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

لارا و همکاران به دنبال تغییر حسابرس، تجدید ارائه صورت‌های مالی سه‌ماهه را بررسی کردند. آنها دریافتند مشتریانی که حسابرس را تغییر می‌دهند، نسبت به مشتریانی که حسابرس را تغییر نمی‌دهند، احتمال بیشتری دارد که صورت‌های مالی سه‌ماهه را مجدداً ارائه کنند (Laura & et al, 2016).

صالحی و همکاران ارتباط مثبتی بین تغییر حسابرسان متخصص و ارائه صورت‌های مالی مجدد مشتری پیدا کردند. آنها گزارش دادند شرکت‌هایی که از حسابرسان غیرمتخصص به حسابرسان متخصص تغییر وضعیت داده‌اند، احتمال بیشتری برای تجدید ارائه صورت‌های مالی دارند و شرکت‌هایی که از حسابرسان متخصص به حسابرسان غیرمتخصص تغییر می‌کنند، احتمال کمتری برای تجدید ارائه دارند (Salehi & et al, 2019). توجه به این نکته ضروری است که این مطالعه تغییرات حسابرس را که پس از دوره تجدید ارائه، اما قبل از تاریخ اعلام تجدید ارائه رخ‌داده است، بررسی کرده است. بر این اساس، نتایج حاکی از آن است که حسابرس جانشین احتمالاً کلید اصلی ارائه مجدد صورت‌های مالی (عدم ارائه تجدید) بوده است.

ماند و سون رابطه بین تجدید ارائه‌های مالی و تغییر حسابرس را بررسی کردند و نتایج آنها نشان دادند تجدید ارائه عامل مهمی برای تغییر حسابرس در سال آینده است. آنها بررسی کردند آیا تجدید ارائه‌های مالی با تغییرات بعدی حسابرس مرتبط است یا خیر. تجدید ارائه مالی نشان‌دهنده تفکیک در گزارشگری مالی یک شرکت، اما مهم‌تر از همه، حسابرسی آن است. آنها استدلال کردند در پاسخ به فشار بازارهای سرمایه، شرکت‌هایی که تجدید ارائه می‌کنند، حسابرسان خود را اخراج می‌کنند تا کیفیت حسابرسی را افزایش دهند و سرمایه (اعتماد) ازدست‌رفته را پس از اعلام مجدد به عموم سرمایه‌گذاران بازگردانند. آنها نشان دادند احتمال هم‌ترازی مجدد حسابرس – مشتری پس از اعلام ارائه مجدد صورت‌های مالی توسط شرکت‌ها افزایش می‌یابد. همچنین، نتایج حاکی از ارتباط مثبت بین تجدید ارائه‌های صورت‌های مالی و گردش (چرخش) حسابرس زمانی بارزتر است که تجدید ارائه شدیدتر است و کیفیت حاکمیت شرکتی بالا است. درنهایت، با افزایش شدت تجدید ارائه صورت‌های مالی، بازده بازار سهام دربارهٔ تغییرات حسابرس افزایش می‌یابد. آخرین نتایج پژوهش‌ها از این ایده حمایت می‌کند که بازارهای سهام دیدگاه مثبتی نسبت به تغییرات حسابرس پس

از ارائه مجدد صورت‌های مالی دارند (Mande & Son, 2013).

نتایج برخی پژوهش‌ها (Mary & et al, 2005) مؤید این است که تجدید ارائه صورت‌های مالی می‌تواند با تغییر حسابرس شرکت در ارتباط باشد. صالحی و همکاران نشان دادند رابطه منفی و معناداری بین چرخش مؤسسات حسابرسی و اندازه حسابرس با میانگین ارقام تجدید ارائه‌شده در صورت‌های مالی وجود دارد. با وجود این، نوع اظهارنظر حسابرس رابطه معناداری با ارقام تجدید ارائه‌شده در صورت‌های مالی ندارد (Salehi & et al, 2019). پژوهش عزیزخانی نیز حاکی از رابطه منفی و معنادار بین تغییر حسابرس و ارائه مجدد گزارش میزان سود حسابداری است (Azizkhani & et al, 2012). لی و همکاران نشان دادند تخصص در صنعت حسابرسان دارای تأثیر منفی و معنادار بر تجدید ارائه صورت‌های مالی است. همچنین، آنها نشان دادند تغییر حسابرسان از غیرمتخصص به متخصص در صنعت، احتمال تجدید ارائه صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد و بالعکس که این موضوع احتمالاً به دلیل کیفیت حسابرسی بالاتر حسابرسان متخصص در صنعت است (Li & et al, 2016).

فرضیه سیزدهم: بین تغییر حسابرس و تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد.

شوارتز و سو دریافتند شرکت‌هایی که حسابرسان را زودتر (در اواخر) در طول سال تغییر می‌دهند، گزارش حسابرسی کوتاه‌تر (طولانی‌تر) و تأخیر اعلام سود را تجربه می‌کنند. آنها این تأخیر را به تعارض احتمالی بر سر مسائل گزارشگری نسبت دادند و اینکه شرکت‌هایی که بعداً حسابرس را تغییر می‌دهند، پیچیدگی‌های کمتری برای حل این تعارض‌ها دارند. شوارتز تأخیرهای گزارشگری را بررسی کرد و دریافت مشتریانی که تأخیر گزارش‌دهی نسبتاً طولانی دارند، نسبت به مشتریانی که تأخیر گزارش‌دهی طولانی ندارند، احتمال بیشتری دارد که به حسابرس بزرگ تغییر داده شده باشد (Schloetzer, 2006). عزیزخانی و همکاران نیز سه عامل مدیریت سود، تغییر حسابرس و تغییر مدیرعامل و مدیر مالی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که هر سه عامل مذکور سبب افزایش تأخیر در زمان صدور گزارش حسابرس شده است (Azizkhani & et al, 2012).

فرضیه چهاردهم: بین تغییر حسابرس و بازه زمانی ارائه گزارش رابطه معناداری وجود دارد.

روش پژوهش:

این پژوهش از لحاظ رویکرد نیز از نوع آمیخته (کمی و کیفی) است. در بعد کیفی روش تحلیل محتوای کیفی مقالات استفاده شده است و در بخش کمی از روش فراتحلیل استفاده خواهد شد. همچنین، در بعد کمی از هم واژگانی و استفاده از ابر واژگان بهره‌برداری شده است. مرورها و تجدیدنظرهایی که صرفاً تعداد اندکی از پژوهش‌ها را در بر می‌گیرند، فراتحلیل نیستند.

فراتحلیل

فراتحلیل را هنر ترکیب پژوهش‌ها و تحلیل تحلیل‌ها می‌نامند. فراتحلیل یک روش تجزیه‌وتحلیل آماری است که از ترکیب نتایج متعدد آنالیزهای آماری حاصل می‌شود. پژوهش‌های علمی با روش فراتحلیل زمانی انجام می‌شوند که چندین مطالعه علمی وجود داشته باشد که همگی بر حسب

یک هدف یا بررسی وجود یک اثر صورت گرفته باشند و بتوان نتایج و نیز خطای آنها را با یکدیگر مقایسه کرد و نتیجه جدید به‌عنوان برآیند نتایج قدیم حاصل شود.

درواقع فراتحلیل روش کمّی برای تلفیق نتایج پژوهش‌های مستقل و مشابه و ترکیب‌یافته‌های آنها برای ارزیابی اثربخشی است. در فراتحلیل، ادبیات موضوع از منابع مکتوب بررسی‌شدهٔ نظام‌مند قرار می‌گیرد تا مشخص شود بر مبنای پژوهش‌های گذشته، اثر یک متغیر بر متغیر دیگر چقدر است. این روش مشابه پژوهش‌های میان‌بخشی است که در آن موضوع موردمطالعه به‌جای افراد، نتایج پژوهش‌ها است. فراتحلیل یک نوع مرور ادبیات است که در آن برای تلخیص یافته‌های پژوهش‌های مختلفی که روی موضوع واحدی انجام شده است، از روش‌های کمّی استفاده می‌شود. در اینجا به این نکته تصریح می‌شود که فراتحلیل فقط زمانی به کار می‌رود که مطالعات مدنظر، کمّی باشند. فراتحلیل نوع خاصی از ترکیب پژوهش‌هاییی است که دارای فرضیه‌های مشابهی هستند. تجزیه‌وتحلیل‌های کمّی را تحلیل ثانویه می‌کند. فراتحلیل به تحلیل‌های آماری اشاره می‌کند که برای ترکیب داده‌های کمی یک مجموعه از مطالعات انجام می‌گیرد. با روش فراتحلیل می‌توان نتایج پژوهش‌های کمی را با یکدیگر ترکیب کرد و روابط تازه‌ای میان پدیده‌های کشف کرد.

با توجه به اینکه در حوزه تغییر حسابرس و پیامدهای آن پژوهش‌های زیادی شده است، برای واردکردن پژوهش در فراتحلیل، پژوهش‌ها باید نتیجه کارهای علمی دقیق و اتکاپذیر باشند و از ابزارها و روش‌های معتبر در آنها استفاده شده باشند (بذرافشان، ۱۳۹۲). در این پژوهش، با توجه به عنوان و ماهیت آن از روش فراتحلیل استفاده شده است. برای انجام فراتحلیل، در ابتدا پژوهش‌های دردسترس انجام‌شده دربارهٔ عوامل تغییر حسابرس بررسی شدند. پژوهش‌ها در مجلات پایگاه‌های معتبر خارجی نظیر الزیویر ۱، امرالد ۲، انجمن حسابداری آمریکا ۳ و ... به چاپ رسیده‌اند و حاوی کلمات کلیدی تغییر حسابرس، تصدی حسابرس، چرخش حسابرس، پذیرش حسابرس جدید، و حفظ مشتری شناسایی هستند.

قلمرو زمانی پژوهش حاضر بر مبنای بازه زمانی مقالات فارسی موردمطالعه، مقالات بررسی‌شده طی سال‌های ۱۳۸۰ الی ۱٤۰۰ است و برای مقالات لاتین، طی سال‌های ۱۹۹٦ الی ۲۰۲۱ است.

متغیرهای پژوهش

طدر این متاآنالیز ٦۷ مطالعه بررسی شدند. متغیرهای زیادی وجود دارند که در بسیاری از مقالات استفاده شده‌اند. در این پژوهش متغیرهایی را که در کمتر از چهار تجزیه‌تحلیل استفاده شده بودند، حذف شدند؛ زیرا این متغیرها در یک مطالعه منفرد با تحلیل‌های متعدد یافت می‌شوند. متغیرهای مستخرج از مطالعات بدین شرح‌اند؛ اهرم مالی ۵۳ تکرار، بازده دارایی‌ها ۲۸ تکرار، زیان‌ده بودن شرکت ۲٦ تکرار، رشد فروش ۲٦ تکرار، ارزش بازار به ارزش دفتری ۱۱ تکرار، جریان نقد عملیاتی ۷ تکرار، نسبت موجودی به کل دارایی‌ها ۸ تکرار و فروش خارجی ٦ تکرار و نسبت‌های مالی مؤثر بر تغییر حسابرس با فراوانی بیش از ٤ مورد. همچنین،

1 sciencedirect
2 Emerald Insight
3 American Accounting Association

پیامدهای تغییر حسابرس که بیش از ۲ مورد فراوانی داشته‌اند، برای بررسی در این مطالعه بدین شرح‌اند: اقلام تعهدی اختیاری ٤ تکرار، بازده سهام ۳ تکرار، بازه زمانی ارائه گزارش ۳ تکرار، قیمت سهام ۵ تکرار، اندازه مؤسسه حسابرسی ٤ تکرار و تجدید ارائه صورت‌های مالی ۳ تکرار.

شکل ۱: ابر واژگان پرتکرار در زمینه نسبت‌های مالی

آماره‌های همبستگی (p-value، z ، t، F و کای دو) مطالعات مختلف در گام دوم باید به‌اندازه اثر تبدیل شوند. در این راستا از فرمول‌های زیر استفاده شده است.

فرمول ۱) $ES_r = \frac{t}{\sqrt{t^2+df}}$

فرمول ۲) $ES_r = \sqrt{\frac{Z}{N}}$

فرمول ۳ $|ES_r| = \frac{\sqrt{F}}{\sqrt{F+n_1+n_2-2}}$

فرمول ۴) $ES_r = \sqrt{\frac{\aleph^2}{N}}$

برای تبدیل آماره p-value به‌اندازه اثر، ابتدا این آماره به t تبدیل و سپس t با فرمول اول به‌اندازه اثر تبدیل شد. بعد از بررسی فرمول‌های اندازه اثر محاسبات دستی که برای اندازه‌گیری اندازه اثر وجود دارد، از نرم‌افزار CMA2 فراتحلیل استفاده شد. در این مطالعه، براساس نرم‌افزار، تمامی مقالات، فراتحلیل و در قسمت یافته‌ها بحث و نتیجه‌گیری شدند.

تورش انتشار (سوگیری)

تورش انتشار اعتبار نتایج مربوط به پژوهش‌های فراتحلیل را می‌تواند دچار مشکل کند و آن را بی‌اعتبار نشان دهد؛ بدین معنا که یک فراتحلیل شامل مطالعات انجام‌شده دربارهٔ موضوع مدنظر نیست، ممکن است برخی مطالعات به دلایل مختلف منتشر نشده باشند یا حداقل در مجلات نمایه‌سازی‌نشده منتشر شده باشند. زمانی که تورش انتشار وجود دارد، نتایج نهایی فراتحلیل تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد و برآوردهای نهایی حاصل از آن دارای تورش خطا خواهد بود. لازم است تورش انتشار در گام‌های اولیه یک فراتحلیل شناسایی و تصحیح شود تا نتایج معتبر باشند. برخی از روش‌های آماری برای بررسی تورش انتشار نمودار فانل، روش رگرسیون اِگر است.

یافته‌های پژوهش:

توصیف پژوهش‌های انجام‌شده براساس سال انتشار

پژوهش‌های بررسی‌شده براساس سال انتشار و فراوانی و درصد فراوانی در نگاره شماره ۱ بیان شده‌اند.

بیشترین فراوانی مربوط به سال‌های ۲۰۱٤ و ۲۰۱۵ با تعداد ۲۲ مقاله است که ۱۸ درصد از کل مقالات بررسی‌شده را شامل می‌شود. سال‌های

۲۰۱۲-۲۰۱۳ و همچنین، ۲۰۱٦-۲۰۱۷ و ۲۰۱۸-۲۰۱۹ نیز به‌ترتیب با ۱۹ مقاله، ۱۷ مقاله و ۱۷ مقاله بیشترین تعداد مقالات به‌چاپ‌رسیده است. دوره زمانی پژوهش از مقالات، سال ۱۹۹٦ تا سال ۲۰۲۱ را شامل می‌شود. تعداد مقالات ایرانی در بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۳۹٦ به چاپ رسیده‌اند و عمدتاً در موضوع پیامدهای مؤثر بر تغییر حسابرس نگارش شده‌اند. مطالعات این پژوهش شامل پژوهش‌هایی از ۱٤ کشور مختلف ازجمله ایران، ایالات متحده، کانادا، استرالیا و انگلیس و ... می‌شود.

نگاره ۱: پژوهش‌های مورد بررسی براساس سال انتشار

سال انتشار	2020 2021	20182019	20162017	2014 2015	2012 013	2010 2011	2008 2009	20062007	2004 2005	2002 2003	2000 2001	1996-1999	جمع کل
داخلی	۰	۵	۴	۲	۳	۱	۴	۱	۲	۰	۰	۰	۲۱
خارجی	۶	۱۲	۱۳	۱۹	۱۶	۱	۵	۲	۲	۲	۳	۶	۱۰۲
تعداد کل مقالات	۶	۱۷	۱۷	۲۱	۱۹	۲	۹	۳	۴	۲	۳	۶	۱۲۳
درصد فراوانی	۵	۱۴	۱۴	۱۸	۱۵	۲	۷	۲	۳	۲	۲	۵	۱۰۰

منبع : یافته‌های پژوهش

توصیف پژوهش‌های موردمطالعه براساس مجله منتشرشده

اطلاعات استخراج‌شده از پژوهش‌های مورد استفاده به شرح نگاره شماره ۲ درخصوص نام نشریه ارائه می‌شود. رتبه‌بندی آنها براساس معیارهای مذکور و تعداد مقالات مورد استفاده از هر نشریه است.

با توجه به نگاره شماره ۲، در زمینه مقالات داخلی منتشرشده در نشریه‌های ایرانی نیز از ۲۱ مقاله داخلی استفاده شده است. مجلات بررسی‌های حسابداری و حسابرسی و دانش حسابداری به‌ترتیب با ٤ و ٦ مقاله بالاترین انتشار را در این زمینه داشته‌اند. نشریه‌های International Journal of Auditing و Managerial Auditing Journal با ۱۲ و ۹ مقاله بیشترین تعداد مقالات بررسی‌شده در این پژوهش را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار شماره ۲: نشریات داخلی بررسی‌شده براساس تکرار مقالات

منبع : یافته‌های پژوهش

از بین ۱۲۳ مقاله استفاده‌شده در این پژوهش ٦۷ مقاله مربوط به عوامل مؤثر بر تغییر حسابرس بوده

و متغیرهای آن استخراج شده‌اند و ۵۵ مقاله نیز مربوط به پیامدهای تغییر حسابرس‌اند.

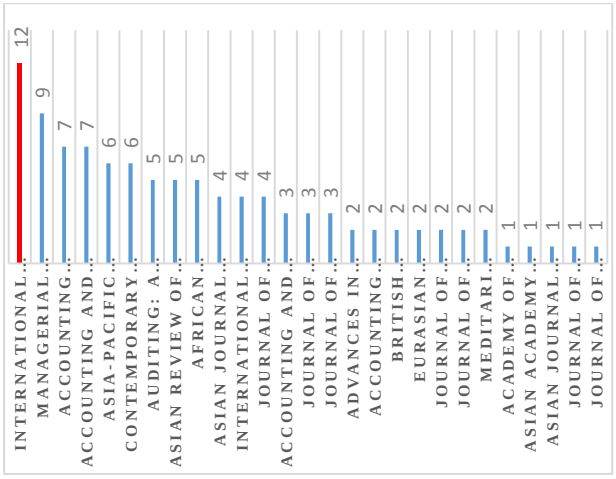

نمودار شماره ۳: نشریات خارجی بررسی‌شده براساس تکرار مقالات

منبع : یافته‌های پژوهش

تحلیل استنباطی

فراتحلیل عوامل مؤثر بر تغییر حسابرس

نتایج حاصل از فراتحلیل پژوهش‌هایی که از متغیرهای اهرم مالی، بازده دارایی‌ها، زیان‌ده بودن شرکت، رشد فروش، ارزش بازار به ارزش دفتری، جریان نقد عملیاتی، نسبت موجودی به کل دارایی‌ها و فروش خارجی به‌عنوان عوامل مؤثر بر تغییر حسابرس استفاده کرده‌اند، در نگاره شماره ۳ ارائه شده‌اند. مدل‌های رگرسیونی اثرات ثابت و اثرات تصادفی برای این متغیر اعمال شده‌اند و آزمون ناهمگنی نیز در نگاره شماره ۳ ارائه شده است. ملاحظه می‌شود مقدار سطح اطمینان در آزمون ناهمگنی برای تمامی متغیرهای کمتر از ۵ درصد است؛ بنابراین، از اطلاعات مربوط به اثرات تصادفی برای نتیجه‌گیری دربارهٔ فرضیه‌های اول تا هشتم استفاده می‌شود.

فاصله اطمینان اندازه اثر متغیر موردمطالعه بین حدود بالا و پایین قرار گرفته‌اند. با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از اثرات تصادفی برابر ۰,۰۰۰ بوده و کمتر از ۵ درصد است، در سطح ۹۵ درصد از اطمینان می‌توان گفت متغیرهای پژوهش بر تغییر حسابرس مؤثر است؛ بنابراین، دلیلی برای رد فرضیه‌های پژوهش وجود ندارد و فرضیه‌های پژوهش پذیرفته می‌شوند. میانگین وزنی اندازه اثر برای نسبت‌های مالی به‌ترتیب برابر ۰,۰۵۱، ۰,۰۱۱، ۰,۰۲۹، -۰,۰۱۱ ، ۰,۰۰۳، ۰,۰۱۸ و ۰,۰۶۲ و ۰,۰۳٤ است.

نتایج متغیرهای بازده دارایی‌ها و رشد فروش نشان می‌دهند با توجه به علامت منفی اندازه اثر، به‌صورت معکوس و معنادار تفسیر می‌شوند؛ بدین معنا که با افزایش بازده دارایی‌ها و همچنین، افزایش رشد فروش، احتمال تغییر حسابرس کمتر خواهد بود.

از طرف دیگر، با توجه به علامت مثبت اندازه اثر در نسبت‌های اهرم مالی، زیان‌ده بودن شرکت، ارزش بازار به ارزش دفتری، جریان نقد عملیاتی، نسبت موجودی به کل دارایی‌ها و فروش خارجی این اثر به‌صورت مستقیم و معنادار تفسیر می‌شود؛ بدین معنا که هر اندازه اهرم مالی افزایش یابد، احتمال برکناری و تغییر حسابرس بیشتر می‌شود و

همچنین، با افزایش زیان شرکت و افزایش ارزش بازار به دفتری تغییر حسابرس نیز در شرکت‌ها بیشتر می‌شود. درخصوص متغیر جریان نقد عملیاتی و فروش خارجی، در سطح ۹۵ درصد از اطمینان می‌توان گفت اظهار جربان نقد عملیاتی و فروش خارجی بر تغییر حسابرس مؤثر است؛ بدین معنا که با افزایش جریانات نقد عملیاتی و افزایش فروش خارجی احتمال تغییر حسابرس افزایش می یابد.

فراتحلیل پیامدهای تغییر حسابرس

همچنین، نتایج حاصل از فراتحلیل پژوهش‌هایی که واکنش بازار را در قیمت سهام، بازده سهام، اقلام تعهدی اختیاری، اندازه مؤسسه حسابرسی، تجدید ارائه صورت‌های مالی و بازه زمانی ارائه گزارش به‌عنوان پیامدهای تغییر حسابرس ملاحظه کرده‌اند، در نگاره شماره ٤ ارائه شده‌اند. فاصله اطمینان اندازه اثر پیامدهای موردمطالعه بین حدود بالا و پایین قرار گرفته‌اند. با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون فرضیه‌های پژوهش با استفاده از اثرات تصادفی برابر ۰,۰۰۰ بوده و کمتر از ۵ درصد است، در سطح ۹۵ درصد از اطمینان می‌توان گفت پیامدهای استخراج‌شده از پژوهش‌های پیشین بر تغییر حسابرس مؤثر است؛ بنابراین، دلیلی برای رد فرضیه‌های پژوهش وجود ندارد و فرضیه‌های پژوهش پذیرفته می‌شوند. این اثر با توجه به علامت مثبت اندازه اثر در اندازه مؤسسه حسابرسی و بازه زمانی ارائه گزارش، به‌صورت مستقیم و معنادار تفسیر می‌شود.

نگاره شماره ۳: نتایج فراتحلیل پژوهش‌های موردمطالعه – عوامل مؤثر

عامل مؤثر	نوع اثر	اندازه اثر (r)	فاصله اطمینان		آزمون فرض صفر		آزمون ناهمگنی			نتیجه آزمون فرضیه
			حد پایین	حد بالا	Z-Value	P-Value	آماره Q	آماره I^2	P-Value	
اهرم مالی	**اثرات ثابت**	-۰,۰۲۹	-۰,۰۸۸	۰,۰٤٤	۸۲,۳۷۱	۰,۰۰۰	٥۱۹,۱٦٦	۸۱,۷۱٤	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه اول
	اثرات تصادفی	۰,۰٥۱	-۰,۷۲۹	۰,۳۱۳	٦,۱۲۹	۰,۰۰۰				
بازده دارایی‌ها	**اثرات ثابت**	-۰,۰۱٤	-۰,۰۱۷	۰,۰۲۷	۳٤,۷۱٦	۰,۰۰۰	۳۲۱,٥۱٤	۷۷,٤٥۱	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه دوم
	اثرات تصادفی	-۰,۰۱۱	-۰,۰۱۸	۰,۰۹۸	۳,٤٥٥	۰,۰۰۱				
زیان‌ده بودن شرکت	**اثرات ثابت**	-۰,۰۳۲	-۰,۲٤۸	۰,۳۸۳	۲۸,۲۳٥	۰,۰۰۰	۲۷۷,٤٦۹	۸٤,٤۲۰	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه سوم
	اثرات تصادفی	۰,۰۲۹	-۰,۳۲٦	۰,٦۲۸	۳,۳۹۲	۰,۰۰۲				
رشد فروش	**اثرات ثابت**	-۰,۰۱۷	-۰,۰۱٤	۰,۲۹۱	۳۳,۸۲۳	۰,۰۰۱	۱۸۸,۷۲٦	۷۲,۳۲۹	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه چهارم
	اثرات تصادفی	-۰,۰۱۱	-۰,۰٤۳	۰,۰۷۱	٤,۹۳۱	۰,۰۰۰				
ارزش بازار به ارزش دفتری	**اثرات ثابت**	-۰,۰۳۲	-۰,۰۱۸	۰,۰۸۹	۲۸,٦۲٥	۰,۰۰۱	۲۲۹,۳۷۳	۷۷,۸۳۷	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه پنجم
	اثرات تصادفی	۰,۰۰۳	-۰,۰۷٤	۰,۰٦٦	٦,۷٤٦	۰,۰۰۰				
جریان نقد عملیاتی	**اثرات ثابت**	-۰,۰۲۷	-۰,۰۲٤	۰,۰۹۱	۲۸,۳٦٦	۰,۰۰۲	۲۳۷,۳۱۰	۷۸,٦۱۹	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه ششم
	اثرات تصادفی	۰,۰۱۸	-۰,۰٦۱	۰,۰۷۳	٦,٥۲۷	۰,۰۰۰				
نسبت موجودی به کل دارایی‌ها	**اثرات ثابت**	-۰,۰۲٥	۰,۰۳٦	۰,۰۷۱	۳۱,٥۱٤	۰,۰۰۰	٤۲۱,٤۷۳	۹۱,٦۱۱	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه هفتم
	اثرات تصادفی	۰,۰٦۲	۰,۰۳۷	۰,۰۷۷	۲۷,۱۷۷	۰,۰۰۰				
فروش خارجی	**اثرات ثابت**	-۰,۰۰٥	-۰,۰٤۲	۰,۰۳٦	٤۲,٥۱۱	۰,۰۰۰	۲۷۷,۳۲۹	۸۱,٥۳۳	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه هشتم
	اثرات تصادفی	۰,۰۳٤	-۰,۰٥۲	۰,۰۹۹	۲۹,۱٤٦	۰,۰۰۰				

منبع : یافته‌های پژوهش

بدین معنا که در صورت تغییر حسابرس، بازه زمانی ارائه گزارش توسط حسابرس جدید افزایش می‌یابد. همچنین، با برکناری و تغییر حسابرس انتخاب مؤسسه حسابرسی بزرگ‌تر افزایش می‌یابد.

از طرف دیگر، نتایج پیامدهای قیمت سهام، بازده سهام، اقلام تعهدی اختیاری، تجدید ارائه صورت‌های مالی نشان می‌دهند با توجه به علامت منفی اندازه اثر، به‌صورت معکوس و معنادار تفسیر می‌شوند؛ بدین معنا که با تغییر حسابرس قیمت سهام، بازده سهام، کاهش یافته و سطح اقلام تعهدی افزایش می‌یابد. همچنین، میزان تجدید ارائه صورت‌های مالی نیز کاهش پیدا می‌کند.

نگاره شماره ٤: نتایج فراتحلیل پژوهش‌های موردمطالعه – پیامدها و واکنش بازار به تغییر حسابرس

پیامد مؤثر	نوع اثر	اندازه اثر (r)	فاصله اطمینان		آزمون فرض صفر		آزمون ناهمگنی			نتیجه‌آزمون فرضیه
			حدپایین	حدبالا	Z-Value	P-Value	آماره Q	آماره I2	P-Value	
قیمت سهام	اثرات ثابت	-۰,۲۳۳	-۰,۰٤۲	۰,۰۳٦	٥۲,٦۳۲	۰,۰۰۰	۳۱۲,۲۱۸	۷۷,٦٤۱	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه نهم
	اثرات تصادفی	-۰,۰٤۱	-۰,۰۱۱	۰,۰۸٦	۳۳,۱٥۳	۰,۰۰۰				
بازده سهام	اثرات ثابت	-۰,۰۰۸	-۰,۰٥٥	۰,۰۷۹	٤۸,٥٤۸	۰,۰۰۰	٤۰٦,٤۷۸	٥۹,۳۳۲	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه دهم
	اثرات تصادفی	-۰,۰۰۷	-۰,۰۱٥	۰,۰٦۳	۲۸,۲۲۲	۰,۰۰٤				
اقلام تعهدی اختیاری	اثرات ثابت	-۰,۰٥٦	-۰,۰۸۹	۰,۰٤٥	٥۲,٦٥۳	۰,۰۰۰	۲٥٦,٤٤۱	٦۲,۳۳۲	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه یازدهم
	اثرات تصادفی	-۰,۰٤٥	۰,۰۱۲	۰,۰۷۷	۳۰,۲۲۲	۰,۰۰۱				
اندازه مؤسسه حسابرسی	اثرات ثابت	-۰,۰٤٤	-۰,۳۳۲	۰,٥۲۹	٦۳,۲۳۹	۰,۰۰۰	۳۱۸,۳۲٤	٦٦,٤۲۸	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه دوازدهم
	اثرات تصادفی	۰,۰۲۱	۰,۲۰۱	۰,٤۱٥	۲٤,٤٥۸	۰,۰۰۰				
تجدید ارائه صورت‌های مالی	اثرات ثابت	-۰,۰۸٦	-۰,۰۱٤	۰,۰٦۹	٤۱,٤۱۸	۰,۰۰۰	۳۲٤,۰۱٤	٥۹,۲۸۳	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه سیزدهم
	اثرات تصادفی	-۰,۰۳٥	۰,۰۸٦	۰,۱٥۲	۲۲,۹٤۱	۰,۰۰۰				
بازه زمانی ارائه گزارش	اثرات ثابت	-۰,۰٤۷	-۰,۰۱٤	۰,۰۸۲	۳٦,٥٥٥	۰,۰۰۰	۳۲٤,۰۱۸	۷۳,۳٦۲	۰,۰۰۰	تأیید فرضیه چهاردهم
	اثرات تصادفی	۰,۰۲۹	۰,۰٦٤	۰۱۳۲	۲۱,٦۳۲	۰,۰۰۰				

نمودار فانل

یکی از ساده‌ترین روش‌های شناسایی تورش انتشار، استفاده از نمودار پراکندگی دوبعدی به نام نمودار فانل[1] است که در آن مداخله برآوردشده از هر مطالعه در مقابل اندازه نمونه آن مطالعه ترسیم می شود. اگر تورش انتشار وجود نداشته باشد، انتظار می‌رود نمودار فانل متقارن باشد و مقدار پراکندگی حول اندازه اثر مداخله با افزایش اندازه نمونه کاهش یابد. در نمودارهای فانل، مطالعاتی که خطای استاندارد پایین دارند و در بالای قیف جمع می‌شوند، دارای سوگیری انتشار نیستند؛ اما هرچه مطالعات به سمت پایین قیف کشیده شوند، خطای استاندارد آنها بالا می‌رود و سوگیری انتشار آنها افزایش می‌یابد. با توجه به توضیحات فوق، شکل‌های ۱ الی ۸ مربوط به نمودار فانل یا قیفی متغیرهای پژوهش است که با توجه به اینکه متقارن‌اند، دلیل بر عدم سوگیری انتشار در بررسی مطالعات مربوط به آن است.

1 Funnel plot

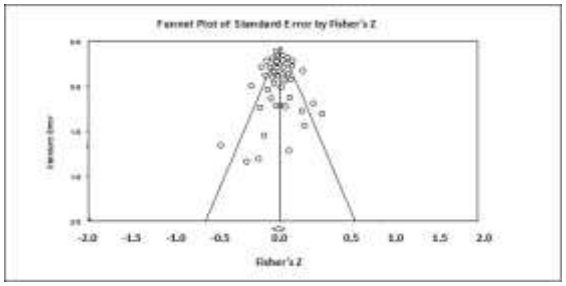

شکل شماره ۱: نمودار فانل اهرم مالی

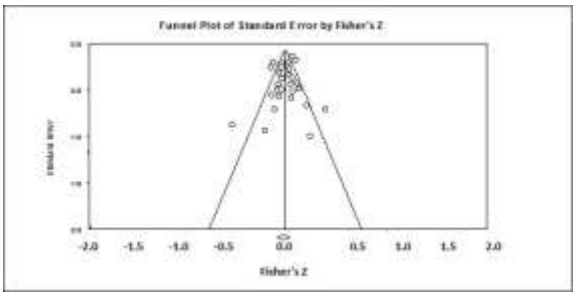

شکل شماره ۲: نمودار فانل بازده دارایی‌ها

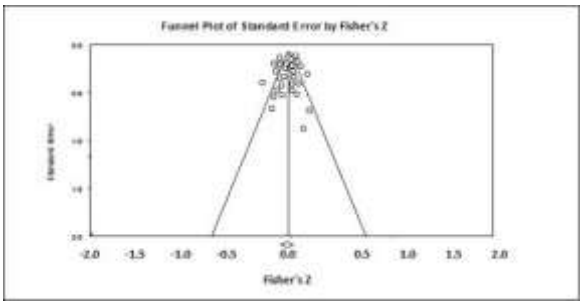

شکل شماره ۳: نمودار فانل زیان‌ده بودن شرکت

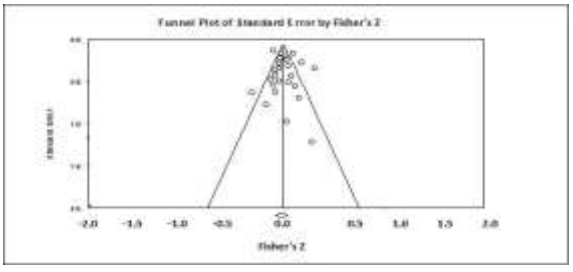

شکل شماره ٤: نمودار فانل رشد فروش

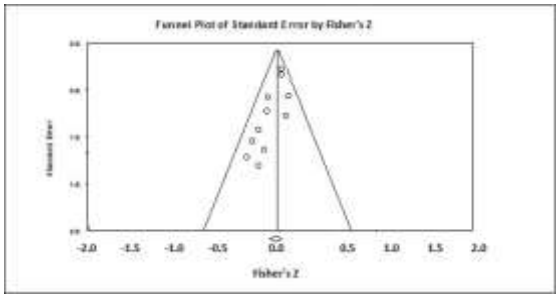

شکل شماره ۵: نمودار فانل ارزش بازار به ارزش دفتری

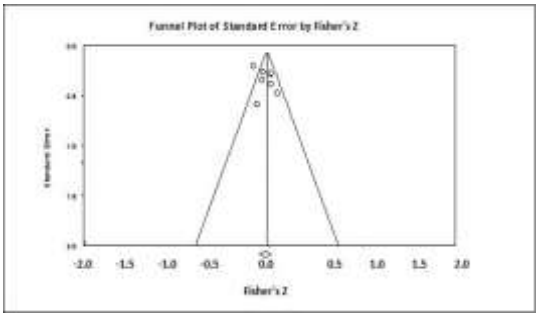

شکل شماره ٦: نمودار فانل جریان نقد عملیاتی

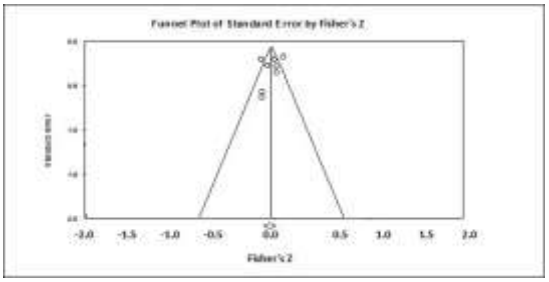

شکل شماره ۷: نمودار فانل نسبت موجودی به کل دارایی‌ها

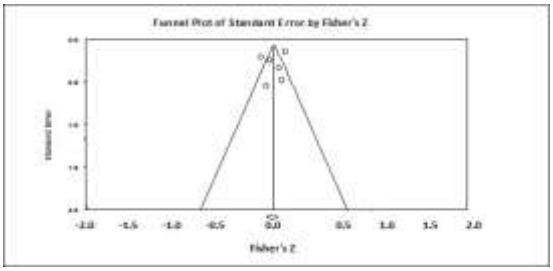

شکل شماره ۸:نمودار فانل فروش خارجی

در ادامه، نمودار فانل پیامدهای تغییر حسابرس ارائه می‌شود.

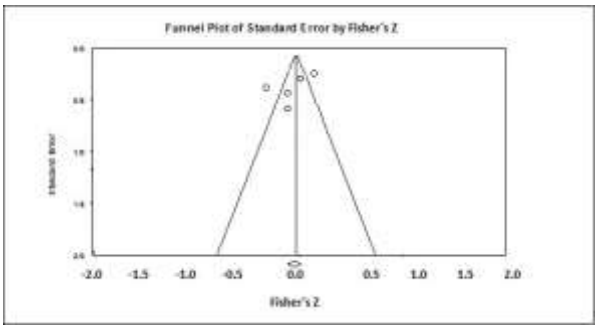

شکل شماره ۹: نمودار فانل پیامد قیمت سهام

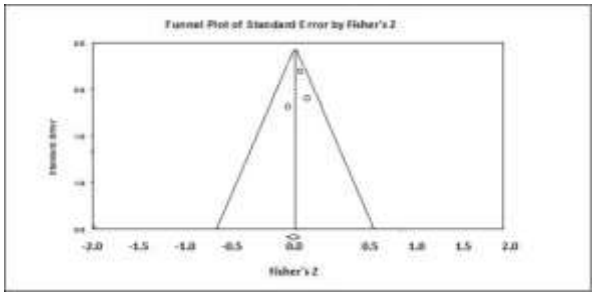

شکل شماره ۱۰: نمودار فانل پیامد بازده سهام

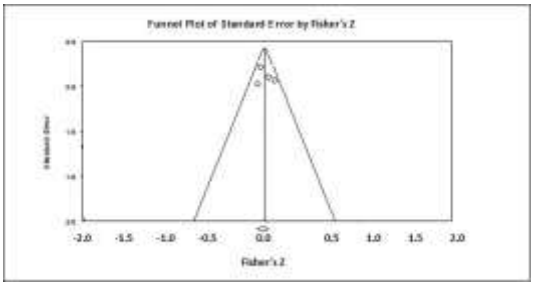

شکل شماره ۱۱: نمودار فانل پیامد اقلام تعهدی اختیاری

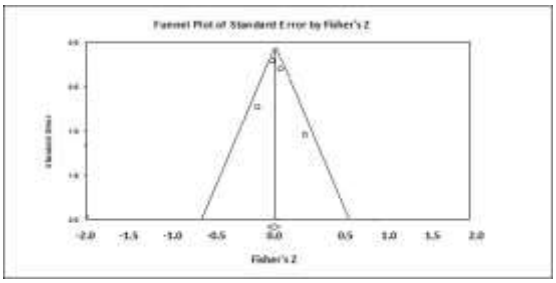

شکل شماره ۱۲:نمودار فانل پیامد اندازه مؤسسه حسابرسی

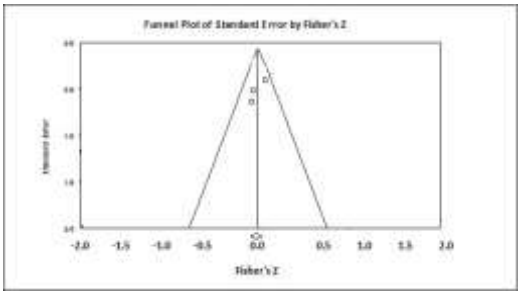

شکل شماره ۱۳: نمودار فانل پیامد تجدید ارائه صورت‌های مالی

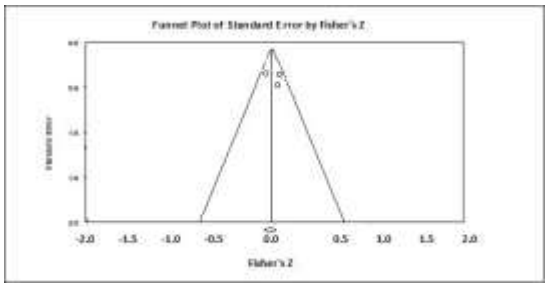

شکل شماره ۱۴: نمودار فانل پیامد زمانی ارائه گزارش

رگرسیون خطی اِگر:

در روش رگرسیون اِگر، یک مدل رگرسیونی با در نظر گرفتن برآورد استانداردشده اثر مداخله $z_i - \frac{t_i}{\sqrt{v_i}}$ به‌عنوان متغیر وابسته و دقت $\left(\frac{1}{\sqrt{v_i}}\right)$ به‌عنوان متغیر مستقل برازش داده می‌شود.

بعد از فراتحلیل و تعیین اثر اندازه و به دست آوردن درصد تجانس، در صورتی که از مدل اثرات تصادفی استفاده شود، باید متغیرهای تعدیلگر وارد مرحله دوم فراتحلیل شوند و اثر واریانس مطالعات مشخص شود.

نتـایج حاصـل از بررسـی روش رگرسـیون خطـی اِگر بـه‌منظـور بررسـی سـوگیری انتشـار بـه شـرح نگاره شماره ۵ است:

براساس نتایج رگرسیون خطی اگر، از آنجا که مقـدار P یک دامنه و دو دامنه در حدود خود اسـت، فـرض صـفر مبنـی بـر متقـارن‌بـودن نمـودار فانـل و عـدم سوگیری انتشار تأیید می‌شود.

نگاره شماره ۵: رگرسیون خطی اِگر

شاخص آماری	برش (B)	خطای استاندارد (SE)	t-Value	سطح معناداری (P-Value)	
				یک دامنه	دو دامنه
اهرم مالی	-0.711	2.916	0.274	0.077	0.154
بازده دارایی‌ها	-0.392	2.173	0.428	0.419	0.838
زیان‌ده بودن شرکت	0.920	2.632	0.318	0.211	0.422
رشد فروش	0.331	2.619	0.210	0.132	0.264
ارزش بازار به ارزش دفتری	0.384	2.200	0.625	0.094	0.188
جریان نقد عملیاتی	0.371	3.612	0.277	0.239	0.478
نسبت موجودی به کل دارایی‌هاظ	0.625	3.555	0.512	0.273	0.546
فروش خارجی	0.317	3.428	0.792	0.163	0.326
پیامد قیمت سهام	0.417	3.325	0.711	0.229	0.458
پیامد بازده سهام	0.529	2.440	0.856	0.411	0.822
پیامد اقلام تعهدی اختیاری	0.756	2.415	0.433	0.201	0.402
پیامد اندازه مؤسسه حسابرسی	0.652	2.431	0.599	0.332	0.664
پیامد تجدید ارائه صورت‌های مالی	0.732	2.596	0.632	0.325	0.650
پیامد زمانی ارائه گزارش	0.813	2.469	0.412	0.186	0.372

منبع : یافته‌های پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

ایـن مقالـه بـه بررسـی عوامـل مـؤثر بـر تغییـر حسـابرس بـا تأکیـد بـر ویژگـی‌هـای مـالی و حسـابداری بـا اسـتفاده از روش فراتحلیـل و همچنـین، پیامـدهای تغییـر حسـابرس پرداخـت. نتـایج حاصـل از آزمـون‌هـای انجـام‌شـده نشـان دادنـد پـژوهش‌هـایی کـه متغیرهـای اهـرم مـالی، بـازده دارایـی‌هـا، زیـان‌ده بـودن شـرکت، رشـد فـروش، ارزش بـازار بـه ارزش دفتـری، جریـان نقد عملیاتی، نسـبت موجـودی بـه کـل دارایـی‌هـا و فـروش خـارجی را بـه‌عنـوان عوامـل مـؤثر بـر تغییـر حسـابرس بـه کـار گرفتـه‌انـد، در سـطح ۹۵ درصـد از اطمینـان ایـن متغیرهـا بـر تغییـر حسـابرس تـأثیر مـی‌گذارنـد. همچنـین، بـا توجـه به نمودار فانـل، عوامـل مـؤثر بـر تغییـر حسـابرس متقارن‌اند و بـر عـدم سـوگیری انتشـار در بررسـی مطالعـات مربـوط بـه آن دلالـت دارنـد. همچنـین، نتـایج رگرسـیون خطـی اِگـر نیـز نشـان دادنـد بـه‌صـورت مجـدد فـرض صـفر مبنـی بـر متقـارن‌بـودن نمـودار فانـل و عـدم سـوگیری انتشـار تأییـد مـی‌شـود. یکـی از دلایـل، نشـان از تئـوری نماینـدگی دارد کـه در ایـن مـورد، نتـایج

نشان دادند با افزایش اهرم مالی و زیان‌ده بودن شرکت و همچنین، افزایش نسبت بدهی‌های شرکت، سطح ریسک شرکت نیز افزایش می‌یابد؛ بنابراین، مدیران صاحب‌کار که نمایندگان ذی‌نفعان هستند، به‌منظور پوشش فعالیت‌های خود تصمیم به تغییر حسابرس می‌گیرند. در راستای نتایج این پژوهش، هنس و همکاران به این نتیجه رسیدند که نسبت‌های نقدینگی (نسبت سرمایه در گردش به کل دارایی‌ها نسبت بدهی‌های به دارایی‌های جاری)، برای شرکت‌هایی که تغییر حسابرس داده‌اند، پایین‌تر است. با توجه به رابطه منفی اندازه اثر، با افزایش بازده دارایی‌ها، احتمال تغییر حسابرس کمتر می‌شود (Hennes & et al, 2013).

درخصوص پیامدهای تغییر حسابرس و واکنش بازار به این تغییر، نتایج فراتحلیل نشان دادند متغیرهایی نظیر قیمت سهام، بازده سهام، اقلام تعهدی اختیاری، تجدید ارائه صورت‌های مالی که در سایر پژوهش‌ها نیز به‌عنوان پیامدهای تغییر حسابرس تأیید شده‌اند، در سطح اطمینان ۹۵ درصد پیامد تغییر یا اخراج حسابرسان هستند و بازار سرمایه نیز با توجه به آن، واکنش نشان می‌دهد و این واکنش بازار منجر به اصلاح و تعدیل قیمت سهام، بازده سهام، اقلام تعهدی اختیاری، تجدید ارائه صورت‌های مالی می‌شود.

همچنین، با توجه به اینکه نمودار فانل این متغیرها متقارن است، بر عدم سوگیری انتشار در بررسی مطالعات مربوط به آن دلالت دارد. نتایج رگرسیون خطی اِگر نیز نشان دادند متقارن‌بودن نمودار فانل و عدم سوگیری انتشار تأیید می‌شود. تغییر حسابرس سیگنال منفی را به ذی‌نفعان است و سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه از آن به‌عنوان یک آیتم منفی یاد می‌کنند که می‌تواند منجر به کاهش قیمت سهام شود. در همین راستا مدل تئو نشان داد واکنش قیمت سهام به تغییر حسابرس پس از اظهارنظر تعدیل‌نشده باید منفی‌تر از واکنش بازار به تغییر پس از اظهارنظر تعدیل شده باشد (Teoh, 1992). همچنین، بازده سهام یکی از پیامدهای تغییر یا اخراج حسابرسان است و بازار سرمایه، با توجه به آن واکنش نشان می‌دهد. لو نشان داد تغییر حسابرس در یک شرکت سیگنال منفی به بازار سرمایه ارسال می‌کند که منجر به کاهش بازده سهام برای آن شرکت می‌شود (Lu, 2006).

همچنین، فراتحلیل پژوهش‌هایی که از اقلام تعهدی اختیاری به‌عنوان یکی از پیامدهای تغییر حسابرس استفاده کرده‌اند، نشان می‌دهد اقلام تعهدی اختیاری یکی از پیامدهای تغییر یا اخراج حسابرسان است؛ بدین معنا که با تغییر حسابرس، با توجه به اینکه صاحب‌کار به دنبال یک حسابرس متخصص در صنعت بوده یا به یک مؤسسه حسابرسی بزرگ‌تر مراجعه نموده است، دارای کیفیت بالاتر حسابداری (اقلام تعهدی کمتر) خواهد بود و اقلام تعهدی شرکت کمتر از حسابرس قبلی است. در راستای نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی که در موضوع تغییر حسابرس انجام می‌گیرند و سایر جنبه‌های متغیرها نظیر ویژگی‌های شرکت و

حاکمیت شرکتی و ... را در نظر گرفته‌اند، استفاده و نتایج خود را با نتایج این پژوهش مقایسه کنند. به سایر پژوهش‌ها در زمینه تغییر حسابرس نیز توصیه می‌شود با توجه به نتایج این پژوهش از متغیرهای این تحقیق (با توجه به تأثیرگذاری آنها بر تغییر حسابرس) برای استفاده به‌عنوان متغیرهای تعدیل‌گر یا کنترلی خود استفاده کنند.

منابع

اسدی، غلامحسین و اشکانی، بهروز (۱۳۹۶). بررسی تأثیر تغییر حسابرس بر قیمت سهام. *دانش حسابرسی*، ۱۷(٦٦)،٦٠-٤١

بذرافشان، آمنه (۱۳۹۲). *روش‌شناسی متاآنالیز (فراتحلیل) در حسابداری: معرفی، ضرورت‌ها و کاربردها*، یازدهمین همایش ملی حسابداری ایران، دانشگاه فردوسی مشهد.

بنی‌مهد، بهمن، مرادزاده فرد، مهدی و زینالی، مهدی (۱۳۹۲). رابطه بین تغییر حسابرس مستقل و تغییر اظهارنظر حسابرسی. مجله دانش حسابداری، (١٤)٤، ١٠٨-٩١.

عزیزخانی، مسعود، داغانی، رضا و احمدیان، مژگان (۱۳۹۵). تأثیر سیاست تغییر اجباری حسابرس بر حق‌الزحمه حسابرسی، شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابرسی*، ٦٤، ٦٢-٤٣.

علی‌خانی، رضیه، مران جوری، مهدی و رضوانی، جهانگیر (۱۳۹٦). تأثیر تغییر اجباری و داوطلبانه حسابرس بر نقدشوندگی سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابرسی*، ٦٩، ٢١٦-١٩٣.

رضازاده، جواد و زارعی مروج، کمال (۱۳۸٦). عوامل مؤثر بر تغییر حسابرسان در شرکت‌های ایرانی. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۵(۲۰)، ۸۹-۱۰۵.

عزیزخانی، مسعود و صفروندی، علیرضا. (۱۳۹۱). بررسی تأثیر طول دوره تصدی حسابرسی بر خطای سود پیش بینی‌شده در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ٦٩، ٧٨-٦١.

پیرایش، رضا و اشتری، اسماعیل (۱۳۹٦). بررسی رابطه بین تغییر حسابرسان و ساختار مالکیت در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، *دانش حسابرسی*، ٦٦، ١٨٨-١٧١.

مسیح‌آبادی، ابوالقاسم و آتشی گلستانی، حجت‌اله (۱۳۹۵). فرضیه‌ها و پیامدهای تغییر حسابرس. *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ٢٤، ٦٩ تا ٨٤.

Refrences

Alikhani, Razyie; Maran Jouri, Mehdi; Rezvani, Jahangir (2018). *The effect of mandatory and voluntary change of auditor on the liquidity of shares of companies admitted to the Tehran Stock Exchange*. Journal of Audit Science. 69, 193-216. [In Persian]

Asadi, Gholamhossein; Ashkani, Behrouz (2017). *Investigating the impact of auditor change on stock prices*. Journal of Audit Science. 66, 41-60. [In Persian]

Azizkhani, Masoud, & safarvandi, Alireza. (2012). *Audit Firm Tenure and Earnings Forecasts Accuracy: Evidence from Firms Listed in Tehran Stock Exchange*. Accounting and Auditing Review, *19*(3), 61-78. [In Persian]

1993. *An analysis of the economic factors related to auditor client disagreements preceding auditor changes.*

Durand, Giselle. (2018) *"The determinants of audit report lag: a meta-analysis", Managerial Auditing Journal,* https://doi.org/10.1108/MAJ-06-2017-157..

Eichenseher, J., Hagigi, M., Shields, D., 1989. Market reaction to auditor changes by OTC companies. Auditing 9, 29–40.

Eshagniya Azam, Salehi Mahdi, (2017) *"The impact of financial restatement on auditor changes:Iranian evidence", Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship, Vol.* 11 Issue: 3, pp.366-390, https://doi.org/10.1108/APJIE-12-2017-039.

Ettredge, M., C. Li, and S. Scholz. 2007. *Audit fees and auditor dismissals in the Sarbanes Oxley Era. Accounting Horizons* 21 (4): 371-386.

Ferguson, A., Lam, P., Ma, N., Market Reactions to Auditor Switches under Regulatory Consent and Market Driven Regimes, Journal of Contemporary Accounting & Economics (2018), doi: https:// doi.org/10.1016/j.jcae.2018.05.001

Francis, J., Wang, D., 2008. *The joint effect of investor protection and big 4 audits on earnings quality around the world. Contemp*. Account. Rev. 25, 157–191.

Griffin, P., Lont, D., (2010). *Do investors care about auditor dismissals and resignations? What drives the response?* Auditing 29, 189–214.

Hackenbrack, K. and C. Hogan. 2005. *Client retention and engagement-level pricing.* Auditing: A Journal of Practice and Theory 24 (1): 7-20.

Harber,Michael .Maroun, Warren .(2020)." *Mandatory audit firm rotation: a critical composition of practitioner views from an emerging economy".* Managerial Auditing Journal. DOI 10.1108/MAJ-09-2019-2405

Hennes, K.M., Leone, A.J. and Miller, B.P. (2013), *"Determinants and market consequences of auditor dismissals after accounting restatements"*, The Accounting Review,Vol.89No.3, pp. 1051-1082.

Hudaib Mohammad and Cooke T.E, (2005), *"The Impact of Managing Director Changes and Financial Distress on Audit Qualification and Auditor Switching".* Journal of Business Finance & Accounting.

Azizkhani, Masoud, Daghani, Reza, Shailer Greg. (2012). "*Audit Firm Tenure and Audit Quality in a Constrained Market*". International Journal of Accounting, 2012-55-76.

Azizkhani, Masoud; Daghani, Reza; Ahmadian, Mozhgan (2016). *The effect of auditor's mandatory change policy on audit fees, evidence from Tehran Stock Exchange*. Journal of Audit Science. 64, 43-62. [In Persian]

Bani Mahd, Bahman; Moradzadeh Fard, Mehdi; Zeinali, Mehdi (2013). *Relationship between Change of Independent Auditor and Change of Audit Opinion*. Journal of Accounting Knowledge, *4*(14), 91-108. [In Persian]

Bazr Afsahan, Amene (2013, October). *Meta-Analysis in Accounting: Introduction, Requirements, Applications*. The 11th National Accounting Conference of Iran. Ferdowsi University of Mashhad. [In Persian]

Beneish, M., Hopkins, P., Jansen, I., Martin, R., 2005. *Do auditor resignations reduce uncertainty about the quality of firms' financial reporting? J. Account.*

Bilal , Songsheng Chena,, Bushra Komal.(2018). Audit committee financial expertise and earnings quality: A meta-analysis.

Cameran, M., D. Di Vincenzo, and E. Merlotti. 2005. The audit firm rotation rule: A review of the literature. Working paper, Bocconi University.

Carey, P., & Simnett, R. (2006). Audit partner tenure and audit quality. *The Accounting Review*, 81(3), 653–676. https://doi.org/10.2308/accr.2006.81.3.653.

Chang, H., Cheng, C.A., Reichelt, K., 2010. *Market reaction to auditor switching from Big 4 to third-tier small accounting firms.* Auditing 29, 83–114.

Choi Sunhwa, Youn-Sik Choi, Ferdinand A. Gul, Woo-Jong Lee.(2014). *The impact of mandatory versus voluntary auditor switches on stock liquidity: Some Korean evidence.* The British Accounting Review xxx (2014) 1-17.

Choi, J.H., Kim, J.B., Liu, X., Simunic, D.A., 2008. Audit pricing, legal liability regimes, and big 4 premiums: theory and cross-country evidence. Contemp.

Dhaliwal, D., Schatzberg, J., Trombley, M.,

561-583.

Mande, V. and Son,M. (2013), *"Do financial restatements lead to auditor changes?", Auditing: A Journal of Practice& Theory*, Vol. 32 No. 2, pp. 119-145.

Mary F. Allen Mark Linville David M. Stott, (2005),"*The Effect of Litigation on Independent Auditor Selection", American Journal of Business*, Vol. 20 Iss 1 pp. 37 - 45. http://dx.doi.org/10.1108/19355181200500004

Masihabadi, Abolghasem, & Atashi Golestani, Hojatollah. (2017). *Hypothesis and Consequences of Auditor Switch*. Accounting and Auditing Studies, *6*(24), 69-84. [In Persian]

Ndaba, H., Harber, M. and Maroun, W. (2021), *"Audit quality implications of regulatory change in South Africa"*, Journal of Accounting in Emerging Economies, Vol. 11 No. 3, pp. 477-507. https://doi.org/10.1108/JAEE-11-2020-0290.

Nichols, D., Smith, D., 1983. *Auditor credibility and auditor changes. J. Account. Res.* 21, 534–544.

Pirayesh, Reza; Ashtari, Esmaeil (2017). *Investigating the relationship between the change of auditors and the ownership structure in companies listed on the Tehran Stock Exchange.* Journal of Audit Science. 66, 171-188. [In Persian]

Rahmat, M. M., & Ali, S. H. A. (2016). *Do managers reappoint auditor for related party* transactions? evidence from selected East Asian Countries. *Jurnal Pengurusan (UKM Journal of Management)*, 48. https://ejournal.ukm.my/pengurusan/article/view/15148/7356.

Rezazadeh, Javad, & Zareie Moravvej, Kamal. (2007). *Factors Associated with Auditor Changes in Iranian Corporations*. Empirical Studies in Financial Accounting, *5*(20), 89-105. [In Persian]

Rickett, L. K., Maggina, A., & Alam, P. (2016). Auditor tenure and accounting conservatism: Evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal*, 31(6/7), 538–565. https://doi.org/10.1108/MAJ-10-2014-1103.

Salehi Mahdi, Fakhri Mahmoudi Mohamad Reza, Ali Daemi Gah, (2019) *"A meta-analysis approach for determinants of* 32(9), PP. 1703-1739.

Kallunki, J-P., P. Sahlstrom, and M. Zerni. 2007. *Propensity to switch auditors and strictness of legal liability environment:* The role of audit mispricing. International Journal of Auditing 11 (3): 165-185.

Kim, S. M., Kim, S. M., Lee, D. H., & Yoo, S. W. (2019). How investors perceive mandatory audit firm rotation in Korea. *Sustainability*, 11(4), 1089. https://doi.org/10.3390/su11041089.

Kim, Y., and M. Park. 2006. *Auditor changes and the pricing of seasoned equity offers.* Accounting Horizons 20 (4): 333-349.

Klock, M., 1994. The stock market reaction to a change in certifying auditor. J. Account. Audit. Finance 9, 339–347.

Knapp, M. and F. Elikai. 1988. *Auditor changes: A note on the policy implications of recent analytical and empirical research.Journal of Accounting, Auditing,* and Finance 3 (1): 78-86.

Knechel, W., V. Naiker, and G. Pacheco. 2007. Does auditor industry specialization matter? Evidence from market reaction to auditor switches. Auditing: A Journal of Practice and Theory 26 (1): 19-45.

Krishnan, G.V. 2003. Audit quality and the pricing of discretionary accruals. Auditing: A Journal of Practice and Theory 22(1): 107-126.

Laura K. Rickett Anastasia Maggina Pervaiz Alam , (2016),"*Auditor Tenure and Accounting Conservatism: Evidence from Greece"*, Managerial Auditing Journal, Vol. 31 Iss 6/7 pp.http://dx.doi.org/10.1108/MAJ-10-2014-1103

Li-Chun Kuo Chan-Jane Lin Hsiao-Lun Lin , (2016),"*Auditor switch decisions under forced auditor change: evidence from China"*, Asian Review of Accounting, Vol. 24 Iss 1 pp. - http://dx.doi.org/10.1108/ARA-03-2014-0035

Liu, Z., Lin, S., (2019), *Determinants and Consequences of Voluntary Switches to Chinese Auditors in Hong Kong, Journal of Contemporary Accounting & Economics* (2019), doi: https://doi.org/10.1016/j.jcae.2019.100158

Lu, T. (2006*). Does opinion shopping impair auditor independence and audit quality? Journal of Accounting Research* 44 (3):

switches. Journal of Accounting Research 30 (1): 1-23.

Wang, Q., Wong, T.J., Xia, L., 2008. *State ownership, the institutional environment, and auditor choice: evidence from China. J. Account. Econ*. 46 (1), 112–

Wells, D., Loudder, M., 1997. *The market effects of auditor resignations.* Auditing 16, 132–144.

Whisenant, J.S., 2006, *''An analysis of the information content of auditor change announcements: Grant Thornton LLP engagements'', The Grant Thornton*

Whisenant, J.S., Sankaraguruswamy, S., Raghunandan, K., 2003. *Market reactions to disclosure of reportable events. Auditing* 22, 181–194.

Tessema, A. and Abou-El-Sood, H. (2022), "*Audit rotation, information asymmetry and the role of political connections: international evidence",* Meditari Accountancy Research, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
https://doi.org/10.1108/MEDAR-03-2021-1226

effective factors on audit quality: Evidence from emerging market", Journal of Accounting in Emerging Economies, https://doi.org/10.1108/JAEE-03-2018-0025.

Schloetzer, J. 2006. *Arthur Andersen, SOX section 404, and auditor turnover: Theory and evidence. Working paper, University of Pittsburgh.*

Schwartz, K.., and Soo, B. 1996b. *The association between auditor changes and reporting lags.Contemporary Accounting Research* 13 (1): 353-370.

Shu, S.Z., 2000. *Auditor resignations: clientele effects and legal liability. J. Account. Econ.* 29, 173–205.

Stefaniak, Chad M;Robertson, Jesse C;Houston, Richard W.(2009).*The Causes and Consequences of Auditor Switching: A Review of the Literature Journal cf Accounting Literature;* 2009; 28, ProQuest Central. pg.47.

Teoh, S. 1992. *Auditor independence, dismissal threats, and the market reaction to auditor*